

Bijlage A Overzicht voorgestelde wijzigingen Omgevingsverordening Gelderland 2025-2026

<u>Inhoudsopgave</u>	pag.1
1) Stikstofreductiegebied	pag. 2
2) Ontgrondingen	pag. 27
3) Werelderfgoed	pag. 30
4) Wonen	pag. 35
5) Werklocaties	pag. 36
6) Klimaatadaptatie	pag. 48
7) Energietransitie en netcongestie	pag. 50
8) Water en bodem	pag. 65
9) Natuur (oude bosgroeiplaatsen)	pag. 68
10) Overgangsrecht	pag. 69

1) Hoofdstuk 4a Stikstofreductiegebied (nieuw)

Dit hoofdstuk vervangt het tijdelijke hoofdstuk 4a met de voorrangsbepaling en de voorbeschermingsregels (Voorbeschermingsregels beperkingengebied stikstofemissie Gelderland 23 april 2025). Die voorbeschermingsregels vervallen na een jaar en zes maanden, of, als binnen die termijn het besluit tot wijziging van (hoofdstuk 4a van) de omgevingsverordening is bekendgemaakt, op het tijdstip waarop dat besluit in werking treedt (artikel 4.15, derde lid, juncto artikel 4.14, vierde lid, van de Omgevingswet).

Voorrangsbepaling

1. In aanvulling op de regels in hoofdstuk 4 van de Omgevingsverordening Gelderland gelden de navolgende voorbeschermingsregels.
2. Voor zover de omgevingsverordening activiteiten mogelijk maakt die niet in overeenstemming zijn met de voorbeschermingsregels, zijn deze activiteiten door de werking van de voorbeschermingsregels niet toegestaan. De voorbeschermingsregels gaan in zoverre voor de regels van de omgevingsverordening.

Hoofdstuk 4a Voorbeschermingsregels beperkingengebied stikstofemissie

Artikel 4a.1 (Oogmerk)

Deze voorbeschermingsregels zijn gesteld met het oog op het voorkomen en beperken van stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen de aangegeven Natura 2000-gebieden.

Artikel 4a.1 (oogmerk en toepassingsbereik regels reductie emissie stikstof)

1. De regels in dit hoofdstuk over het beperken van emissies in de lucht van stikstofverbindingen binnen het stikstofreductiegebied zijn opgenomen met het oog op natuurbescherming.
2. Als 50% of meer van de totale stikstofemissie van een bedrijf uit emissiepunten komt die binnen het stikstofreductiegebied zijn gelegen, dan is dit hoofdstuk van toepassing op het hele bedrijf.
3. In afwijking van het tweede lid geldt voor agrarische bedrijven dat:

Artikel 4a.1 (oogmerk en toepassingsbereik regels reductie emissie stikstof)

Lid 1 Dit hoofdstuk is opgenomen met het oog op het beperken van emissies in de lucht van stikstofverbindingen binnen het stikstofreductiegebied. Die emissies worden veroorzaakt door verschillende (bedrijfsmatige) activiteiten die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de binnen het stikstofreductiegebied gelegen Natura 2000-gebieden kunnen hebben. De regels beogen concreet de stikstofemissie door stookinstallaties, veehouderijen en mobiele werktuigen te reduceren.

De regels gelden als passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrictlijn.

Leden 2 en 3 Het stikstofreductiegebied heeft een grens. Objecten (zoals bedrijfshallen, percelen, woningen of stallen) die helemaal binnen deze grens

Artikel 4a.2 (reikwijdte

beperkingengebied stikstofemissie)

De voorbeschermingsregels gelden binnen het [beperkingengebied stikstofemissie](#).

- a. als 50% of meer van de totale stikstofemissie van een dierenverblijf uit emissiepunten komt die binnen het stikstofreductiegebied zijn gelegen, dan is dit hoofdstuk van toepassing op het hele dierenverblijf;
- b. als een kadastraal perceel landbouwgrond voor 50% binnen het stikstofreductiegebied ligt, dan is dit hoofdstuk van toepassing op het gehele kadastrale perceel; en
- c. als een dierenverblijf of landbouwgrond op een ander kadastraal perceel van hetzelfde veehouderijbedrijf buiten het stikstofreductiegebied ligt, is dit hoofdstuk daarop niet van toepassing.

vallen, liggen erbinnen en zullen moeten voldoen aan de regels die daar van toepassing worden. Als de geografische grens door een object, gebouw, bedrijf of perceel heenloopt, dan moet er een keuze gemaakt worden. Voor de werkbaarheid van de vergunningverlening in het natuurspoor, is het van belang dat projecten geheel binnen of buiten de strook vallen. Een bedrijf, is de meest geschikte eenheid. Binnen een bedrijf kunnen er verschillende activiteiten zijn die binnen of buiten de geografische grens vallen. Als een bedrijf niet in zijn geheel binnen het gebied valt, is bepalend hoeveel stikstof binnen de geografische grens wordt uitgestoten. Daarvoor wordt gekeken naar alle activiteiten die binnen het bedrijf vallen en stikstof uitstoten. Als 50% of meer van de totale stikstofemissie van een bedrijf uit emissiepunten komt binnen de geografische grens, dan valt het hele bedrijf binnen het gebied.

Lid 3 Voor de grondgebonden (melk)veehouderij en de akkerbouw ligt dit complexer, want bij dit type bedrijven is de bemesting van de grond een substantiële bron van stikstofemissie. De grond die hoort bij zo'n bedrijf is zelden een aaneengesloten kavel. Ook kan een dierenverblijf dat tot de (melk)veehouderij behoort buiten het werkingsgebied liggen. Toepassing van de rekenregels uit het tweede lid zou ertoe (kunnen) leiden dat ook percelen of stallen buiten het werkingsgebied moeten voldoen aan de regels voor binnen het stikstofreductiegebied. Voor dierenverblijven en voor landbouwgrond wordt daarom een aparte systematiek gehanteerd, waarbij er wordt gestuurd op perceelniveau en stalniveau in plaats van op bedrijfsniveau.

Sub a Voor stallen geldt dat als minstens 50% van de emissie uit emissiepunten binnen het werkingsgebied afkomstig is, zijn de regels van toepassing op de gehele stal. Voor gesloten stallen staan de emissiepunten geregistreerd in de omgevingsvergunning. Voor stallen zonder specifieke emissiepunten, uitlaten van mechanische ventilatie in gesloten stalsystemen, wordt als emissiepunt het meetkundige midden van het bouwoppervlak genomen.

		<p>Sub b Als een kadastraal perceel landbouwgrond voor tenminste 50% binnen het gebied ligt, dan dan de regels gelden voor het gehele kadastrale perceel.</p>
--	--	--

		<p>Sub c Eventuele andere dierenverblijven of kadastrale percelen landbouwgrond van hetzelfde agrarische bedrijf buiten het stikstofreductiegebied hoeven niet aan de regels te voldoen.</p>
--	--	---

Artikel 4a.3 (verbod met omgevingsvergunningplicht)

Het is verboden zonder omgevingsvergunning binnen het beperkingengebied stikstofemissie een nieuwe activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen de aangegeven Natura 2000-gebieden te verrichten of een bestaande activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen de aangegeven Natura 2000-gebieden uit te breiden.

Artikel 4a.4 (beoordelingsregel omgevingsvergunning)

Een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4a.3 wordt alleen verleend als de activiteit kan worden gerechtvaardigd op grond van redenen van groot openbaar belang.

Artikel 4a.5 (meldingsplicht)

1. In afwijking van de artikelen 4a.3 en 4a.4 is het verboden om zonder voorafgaande melding aan Gedeputeerde Staten binnen het beperkingengebied stikstofemissie een nieuwe activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen de aangegeven Natura 2000-gebieden te

Artikel 4a.2 (regels reductie emissie stikstof: stookinstallaties)

1. Dit artikel is van toepassing op het exploiteren van stookinstallaties als bedoeld in het Besluit activiteiten leefomgeving en op kleinere stookinstallaties met een totaal geïnstalleerd nominaal thermisch ingangsvermogen van 400 kW of meer.
2. Met ingang van 1 januari 2027 geldt een verbod op de emissie van stikstofoxiden in de lucht bij het in gebruik nemen en exploiteren van een extra stookinstallatie binnen het stikstofreductiegebied.
3. Met ingang van 1 januari 2035 worden bij het exploiteren van een stookinstallatie binnen stikstofreductiegebied in afwijking van de paragrafen 4.3, 4.126, 4.127 en 5.4.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor de emissie van stikstofoxiden in de lucht de volgende waarden in acht genomen:
 - a. voor ketels gestookt op aardgas een emissiegrenswaarde van 40 mg/Nm³ bij een zuurstofgehalte van 3%;
 - b. voor gasmotoren een emissiegrenswaarde van 35 mg/Nm³ bij een zuurstofgehalte van 15%;
 - c. voor ketels gestookt op biomassa een reductie van minimaal 60% ten opzichte van voor die installaties in de paragrafen 4.3, 4.126, 4.127 en 5.4.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving aangegeven emissiegrenswaarde, voor zover die paragrafen op deze ketels van toepassing zijn;

Artikel 4a.2 (regels reductie emissie stikstof: stookinstallaties)

Lid 1 Met de keuze voor het criterium 'totaal geïnstalleerd vermogen' vallen ook bedrijven die niet één grote, maar veel kleinere stookinstallaties hebben onder de in deze paragraaf gestelde regels. De vermogens van alle in een bedrijf opgestelde stookinstallaties worden bij elkaar opgeteld. Dit is een (bewuste) afwijking van de systematiek van het Besluit activiteiten leefomgeving, waar in de regel gewerkt wordt met een ondergrens voor individuele stookinstallaties en soms met een 'samenstel van stookinstallaties' (artikel 4.1292). Door uit te gaan van het gezamenlijk of totaal opgestelde vermogen moeten alle (kleine) stookinstallaties die samen leiden tot een totaal opgesteld vermogen van meer dan 400 kW (individueel) voldoen aan de (ten opzichte van paragraaf 4.126 van het Besluit activiteiten leefomgeving) aangescherpte emissiegrenswaarden. Deze paragraaf kan dus ook van toepassing zijn op recreatiebedrijven als het gezamenlijke vermogen van de verwarmingsketels in de geëxploiteerde recreatiewoningen samen optellen tot meer dan 400 kW.

Deze ruimere reikwijdte brengt met zich mee dat de provincie de toezichthoudende taak op de naleving van deze reductieverplichting voor dergelijke kleinere stookinstallaties niet overlaat aan de gemeente, maar die bevoegdheid zelf uitoefent. Daarvoor is gekozen om dit toezicht op een doelmatige en doeltreffende wijze (en voor rekening van de provincie) te kunnen (laten) uitoefenen door één van de Gelderse omgevingsdiensten (conform het subsidiariteitsvereiste in artikel 2.3, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet).

Lid 2 Onder een extra stookinstallatie wordt niet verstaan een stookinstallatie die een bestaande (afgeschreven) stookinstallatie vervangt. Het gaat om een stookinstallatie die nieuw is ten opzichte van de vóór 1 januari 2027 binnen het stikstofreductiegebied opgestelde aantal stookinstallaties. Voor een vervangende stookinstallatie geldt dat deze met ingang van 1 januari 2035

verrichten of een bestaande activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen de aangegeven Natura 2000-gebieden uit te breiden.

2. Het eerste lid is van toepassing:

- a. als de activiteit plaatsvindt in het kader van het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de biodiversiteit of de natuur binnen het beperkingengebied stikstofemissie;
- b. als de activiteit plaatsvindt in het kader van een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel als bedoeld in artikel 4.26 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- c. als de activiteit plaatsvindt in het kader van de volgende regelingen: de landelijke beëindigings-regeling veehouderijlocaties, de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting, de maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties of de landelijke beëindigingsregeling veehouderij;
- d. als de activiteit tenminste 70% stikstofreductie realiseert ten opzichte van het referentiejaar 2018; of
- e. op een activiteit die alleen tijdelijk, gedurende maximaal achttien maanden, stikstofdepositie veroorzaakt op de

- d. voor andere typen stookinstallaties en stookinstallaties op andere brandstoffen minimaal 40%-reductie ten opzichte van voor die typen installaties of brandstoffen in de paragrafen 4.3, 4.126, 4.127 en 5.4.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving aangegeven emissiegrenswaarde.
4. In afwijking van het derde lid voldoet een grote stookinstallatie minimaal aan de onderkant van de BBT GEN-range als die emissiegrenswaarde strenger is dan de in het derde lid voor die stookinstallatie aangegeven waarde.

moet (kunnen) gaan voldoen aan de reductie-eisen in lid 2. Het ligt in de rede om bij de vervangingsinvestering hier vast rekening mee te houden.

Vervanging van een afgeschreven stookinstallatie door een nieuwe – stikstof emitterende – stookinstallatie blijft dus mogelijk. Deze regel beoogt een reductie van stikstofemissie door stookinstallaties, geen uitsterfbeleid.

Lid 3 Uit zowel metingen aan stookinstallaties, opgaves van fabrikanten van branders en nageschakelde technieken als uit registraties in het SCIOS blijkt dat in de praktijk lagere emissies mogelijk zijn de emissienormen die worden voorgeschreven in de paragrafen 4.126 en 4.127 van het Besluit activiteiten.

Voornamelijk bij nieuwe installaties worden in een aantal beleidsregels al lagere emissies voorgeschreven. De in dit artikellid gekozen normen en reductiepercentage zijn voor de desbetreffende ketels dus praktisch haalbaar.

Lid 3, sub b Deze eis geldt al voor gasmotoren boven 2,5 MWth (artikel 4.1348 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Binnen het stikstofreductiegebied geldt deze emissiegrenswaarde met ingang van 2035 voor alle gasmotoren.

Lid 3, sub d Dit onderdeel ziet op andere type stookinstallaties of stookinstallaties met andere brandstoffen uit de paragrafen 4.3, 4.126, 4.127 en 5.4.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving, die niet vallen onder de in de voorafgaande onderdelen (a tot en met c) bedoelde stookinstallaties. Een voorbeeld hiervan zijn de bij complexe papierindustrie binnen het stikstofreductiegebied opgestelde stookinstallaties. Dit onderdeel ziet ook op stookinstallaties beneden de ondergrens van 400 kW uit, die gestookt worden met deze ‘andere brandstoffen’. Voor een aantal ‘andere brandstoffen’ (vloeibare brandstof, vergistingsgas en propaan- of butaangas) gelden de emissiegrenswaarden uit paragraaf 4.126 van het Besluit activiteiten leefomgeving alleen voor stookinstallaties van meer dan 400 kW. Voor stookinstallaties onder de 400 kW, die gestookt worden met deze ‘andere brandstoffen’ geldt een reductieverplichting, die is afgeleid uit de

stikstofgevoelige natuur binnen één of meer van de aangegeven Natura 2000-gebieden.

3. Een activiteit als bedoeld in het tweede lid, wordt ten minste vier weken voor het begin van die activiteit aan Gedeputeerde Staten gemeld, waarbij de volgende informatie wordt verstrekt:

- de verwachte datum en het verwachte tijdstip van het begin van de activiteit; en
- de verwachte duur ervan.

Artikel 4a.6 (overgangsrecht)

1. Voor zover een activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen één of meer van de aangegeven Natura 2000-gebieden wordt of kan worden verricht op grond van een omgevingsvergunning zijn de artikelen 4a.3 en 4a.4 niet van toepassing, als vóór de datum van inwerkingtreding een ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning bij het bevoegde gezag is ingediend.
2. Voor zover een activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen één of meer van de aangegeven Natura 2000-gebieden wordt of kan worden verricht op grond van een melding als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid,

emissiegrenswaarden in tabel 4.1303 uit die paragraaf. Die stookinstallaties vallen wel onder de reikwijdte van dit artikel.

Lid 4 Met deze bepaling wordt rekening gehouden met de tekst van de herziene Richtlijn industriële emissies (RIE). De herziene RIE (richtlijn (EU) 2024/1785) is in augustus 2024 in werking getreden. Lidstaten hebben tot 1 juli 2026 de tijd gekregen om de herziene RIE in nationale wet- en regelgeving te implementeren. Zie hiervoor het voorstel tot wijziging van de Omgevingswet, de Wet milieubeheer en de Wet belastingen op milieugrondslag in verband met de implementatie van de herziening van de Richtlijn industriële emissies en de uitvoering van de PIE-verordening (Kamerstuknummer 36 864).

Uitgangspunt bij de implementatie van de herziene RIE is dat door het bevoegd gezag een omgevingsvergunning voor IPPC-installaties aan de onderkant van de BBT-range van een BBT-conclusiedocument wordt verleend, tenzij het betreffende bedrijf gemotiveerd aantoont dat die emissiegrenswaarde technisch of economisch niet haalbaar is. In zo'n geval kan van dit vierde lid worden afgeweken met toepassing van afdeling 1.3 (afwegingsruimte), meer specifiek artikel 1.4 (maatwerkvoorschrift in afwijking van regels voor activiteiten).

Voor grote stookinstallaties (als bedoeld in paragraaf 4.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, dus inclusief de IPPC-installaties voor het stoken, bedoeld in categorie 1.1 van bijlage I bij de richtlijn industriële emissies) geldt altijd de strengste eis. Bijvoorbeeld geldt voor grote aardgasgestookte ketel op basis van de BREF-LCP dat voldaan moet worden aan een emissiegrenswaarde van 30 mg/Nm³. De in het tweede lid, onder a, gestelde norm van 40 mg/Nm³ geldt dus alleen voor kleine en middelgrote aardgasgestookte ketels.

van de wet, is artikel 4a.3 niet van toepassing, als vóór de datum van inwerkingtreding aan het bevoegde gezag via het Omgevingsloket een melding is gedaan en die melding, voor zover vereist, door het bevoegd gezag is bevestigd.

3. Voor zover voor een activiteit met stikstofdepositie op de stikstofgevoelige natuur binnen één of meer van de aangegeven Natura 2000-gebieden een besluit in voorbereiding is tot het vaststellen of wijzigen van het omgevingsplan, het nemen van een projectbesluit of een besluit als bedoeld in artikel 4.6 van de Invoeringswet Omgevingswet, is artikel 4a.3 niet van toepassing, als vóór de datum van inwerkingtreding het ontwerp daarvan ter inzage is gelegd.

Als in een voorkomend geval niet aan de gestelde emissie(reductie)eis kan worden voldaan, kan met toepassing van artikel 1.4 van deze verordening worden voorzien in maatwerk.

<p>Artikel 4a.3 (regels reductie emissie stikstof: gasverbruik)</p> <p>Onverminderd artikel 4a.2 vermindert degene die een milieubelastende activiteit verricht, waarop paragraaf 5.4.1 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing is, het energiegebruik van die milieubelastende activiteit, uitgedrukt in kubieke meters aardgasequivalent en gemeten over enig kalenderjaar, met 35% ten opzichte van het energieverbruik over het kalenderjaar 2017.</p>	<p><i>Artikel 4a.3 (regels reductie emissie stikstof: gasverbruik)</i></p> <p>Aanvullend op artikel 4a.2 worden bedrijven en maatschappelijke instellingen binnen het stikstofreductiegebied verplicht om voor 2035 het gasverbruik met 35% te verminderen ten opzichte van 2017. Met deze regel wordt geborgd dat de emissie van stikstof, ondanks de toepassing van meer duurzame, minder stikstof emitterende, stookinstallaties of brandstoffen de emissie van stikstof alsnog toeneemt door een hoger brandstofverbruik. Gemiddeld genomen hebben bedrijven en maatschappelijke instellingen al een reductie van 20% bereikt: een aanvullende reductie binnen het stikstofreductiegebied met 15% is nodig en haalbaar.</p>
<p>Artikel 4a.4 (tijdelijke regels reductie emissie stikstof: vestigingsverbod veehouderij)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het is verboden om binnen het <u>stikstofreductiegebied</u> een veehouderijbedrijf of veehouderijtak nieuw te vestigen. 2. Dit verbod geldt totdat het omgevingsplan, bedoeld in artikel 5.83a, onherroepelijk is. 	<p><i>Artikel 4a.4 (regels reductie emissie stikstof: vestigingsverbod veehouderij)</i></p> <p>Dit verbod ziet op de nieuwvestiging van veehouderijen. Nieuwvestiging wil zeggen: vestiging op een locatie binnen het stikstofreductiegebied waar op 23 april 2025 (datum inwerkingtreding voorbereidingsbesluit, Provinciaal blad 2025 nr. 6530) nog geen veehouderij gevestigd was.</p> <p>Het verbod betreft zowel grondgebonden als niet-grondgebonden veehouderijen.</p> <p>In dit artikel wordt de term ‘veehouderijtak’ gebruikt aanvullend op de meer gangbare term ‘veehouderijbedrijf’, omdat in de provincie Gelderland veel gemengde bedrijven voorkomen. Een veehouderijtak is een onderdeel van een agrarisch bedrijf. Het verbod geldt dus ook voor omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een gemengd bedrijf met als nieuwe activiteit het houden van landbouwhuisdieren.</p> <p>Hervestiging van een veehouderijbedrijf of een gemengd bedrijf met een veehouderijtak binnen het stikstofreductiegebied is wel toegestaan. Het verschil met nieuwvestiging is, dat een hervestiging een verplaatsing van een veehouderijbedrijf of agrarisch bedrijf met een veehouderijtak betreft naar een</p>

	<p>bestaande locatie, d.w.z. een andere, reeds door een veehouderijbedrijf benutte locatie.</p>
<p>Artikel 4a.5 (tijdelijke regels reductie emissie stikstof: uitbreidingsverbod veehouderij)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het is verboden om binnen het <u>stikstofreductiegebied</u> een niet-grondgebonden veehouderijtak uit te breiden. 2. Het eerste lid is niet van toepassing als wordt voldaan aan één van de criteria, genoemd in artikel 4a.7. 3. Dit verbod geldt totdat het omgevingsplan, bedoeld in artikel 5.83a, onherroepelijk is. 	<p><i>Artikel 4a.5 (regels reductie emissie stikstof: uitbreidingsverbod veehouderij)</i></p> <p>Het verbod op uitbreiding geldt voor alle niet-grondgebonden veehouderijen, gemengd of ongemengd. Onder ‘uitbreiding’ wordt verstaan: vergroting van de agrarische bebouwing ten opzichte van de legale omvang van de veehouderijtak op 23 april 2025. Bij ‘uitbreiding’ gaat het om uitbreiding zoals in de begripsbepaling is aangegeven, dus om een uitbreiding in ruimtelijke zin, niet qua aantal gehuisveste dieren.</p> <p>‘Niet-grondgebonden’ veehouderijen betreft de intensieve veehouderij; binnen het stikstofreductiegebied vooral kalverhouderijen, pluimveehouderijen en varkenshouderijen.</p> <p>Bij uitbreiding wordt alleen de term ‘veehouderijtak’ gebruikt en niet ‘veehouderijbedrijf’ (vergelijk artikel 5.82). De term uitbreiding veronderstelt immers dat er al een veehouderijbedrijf aanwezig is. Het verbod op uitbreidingen van dat bedrijf beperkt zich tot het houden van landbouwhuisdieren en geldt dus niet voor andere bedrijfsonderdelen, zoals het erf en omliggende – tot het bedrijf behorende – landerijen.</p> <p>Onder dit verbod valt niet een noodzakelijke renovatie of verruiming van een bestaande stal met het oog op dierenwelzijn (meer bewegings- en leefruimte) in het kader van ‘dierwaardige veehouderij in 2040’, mits het aantal gehouden landbouwhuisdieren niet toeneemt. Deze uitzondering laat onverlet de eventueel voor zo’n uitbreiding benodigde omgevingsvergunningen (bouwactiviteit e/o Natura2000-activiteit).</p> <p>Onderzocht wordt nog of een uitzondering op het uitbreidingsverbod van niet-grondgebonden veehouderijen kan worden verleend wanneer gelijk of beter doelbereik qua stikstofreductie kan worden bereikt én voldoende perspectief overblijft voor extensieve melkveehouderij.</p>

Artikel 4a.6 (regels reductie emissie stikstof: stalmodernisering)

1. Uiterlijk op 1 januari 2035 is de ammoniakemissie van elk dierenverblijf van een veehouderij gelegen binnen het stikstofreductiegebied met minimaal de in de bijlage Tabel reductiefactor per diercategorie aangegeven reductiefactor gereduceerd tot de plafondwaarde, uitgaande van:
 - a. het feitelijk aantal gehouden dieren op 23 april 2025; of
 - b. het maximum aantal gehouden dieren in het kalenderjaar 2024 als een veehouder aannemelijk maakt dat het feitelijk aantal aanwezige dieren op 23 april 2025 niet representatief is.
2. De ammoniakemissie wordt berekend volgens de rekenregels in artikel 4.6 van de Omgevingsregeling.
3. De plafondwaarde wordt berekend volgens de rekenregels in de bijlage Bepaling plafondwaarde veehouderij.
4. De reductie tot de plafondwaarde wordt bereikt door:
 - a. aanpassing van het huisvestingssysteem, bedoeld in bijlage V van de Omgevingsregeling;
 - b. toepassing van aanvullende technieken als bedoeld in bijlage VI van de Omgevingsregeling;
 - c. reductie van het feitelijk aantal gehouden dieren; of
 - d. reductie van de emissie op basis van een andere, landelijk erkende en juridisch geborgde wijze.
5. Als een veehouderij over meerdere dierenverblijven binnen het stikstofreductiegebied beschikt, mogen de

Artikel 4a.6 (regels reductie emissie stikstof: stalmodernisering)

Lid 1 Voor de duiding of een veehouderij is gelegen binnen het stikstofreductiegebied wordt verwezen naar artikel 4a.1, tweede lid, en de voor de veehouderij relevante aanvullende bepaling in artikel 4a.1, derde lid. Elk veehouderijbedrijf binnen het stikstofreductiegebied is verplicht om de totale stikstofemissie van de dierenverblijven in het stikstofreductiegebied te reduceren. De veehouder krijgt ruim de tijd om aan deze reductieverplichting te voldoen: tot 1 januari 2035.

Er moet worden gereduceerd tot de zogenoemde plafondwaarde. De plafondwaarde is de maximale emissie vanuit de dierenverblijven in het stikstofreductiegebied die per 1 januari 2035 wordt toegestaan. Deze wordt uitgedrukt in kg ammoniak per jaar.

Door uit te gaan van het *feitelijk* gehouden aantal dieren per 23 april 2025 - dat is de datum waarop de Voorbeschermingsregels beperkingengebied stikstofemissie in gingen - wordt voorkomen dat eventueel niet structureel benutte ruimte uit de natuurvergunning wordt ingezet.

Het kan zijn, dat een veehouder een dierenverblijf net leeg had staan op 23 april 2025, of door omstandigheden een lager aantal dieren had dan gebruikelijk. Dit bijvoorbeeld wanneer op een nieuwe ronde vleeskalveren of vleeskuikens wordt gewacht. Daarom mag een veehouder, indien hij aannemelijk kan maken dat het aantal gehouden dieren op 23 april 2025 niet representatief is, uitgaan van het maximum aantal dieren dat hij op enig moment hield in het kalenderjaar voorafgaand aan 23 april 2025. Hij dient de aannemelijkheid hiervan met bewijsstukken aan te tonen aan de provincie.

Lid 2 Voor een toelichting op deze rekenregel wordt verwezen naar de Staatscourant 2019 nr. 56288 van 22 november 2019, pag. 427-428.

Lid 3 De plafondwaarde wordt berekend zoals beschreven in de bijlage 'Bepaling plafondwaarde veehouderij'. Per dierenverblijf wordt eerst een referentiewaarde bepaald. Dat is de emissie op basis van het per 23 april 2025

	<p>plafondwaarden van deze dierenverblijven onderling verrekend worden, zolang de totale plafondwaarde voor die gezamenlijke dierenverblijven niet wordt overschreden.</p> <p>6. Het eerste lid is niet van toepassing als wordt voldaan aan één van de criteria, genoemd in artikel 4a.7.</p>	<p>gehouden aantal dieren, waarbij de emissiefactor van een ‘traditionele stal’ als uitgangspunt wordt genomen. Vervolgens wordt die waarde gereduceerd met de reductiefactor die per diercategorie is opgenomen in de tabel in de bijlage. De daaruit ontstane waarde is de plafondwaarde. Bij meerdere dierenverblijven worden de plafondwaarden bij elkaar opgeteld.</p> <p>Lid 4 geeft aan op welke wijze(n) de plafondwaarde kan worden bereikt. Dit kan door een stalaanpassing (sub a), door toepassing van aanvullende technieken (sub b), door het aantal dieren in het dierenverblijf te verkleinen (sub c), of door een andere, landelijk erkende en juridisch geborgde wijze toe te passen (sub d).</p> <p>Voor een stalaanpassing (sub a) kan worden gekozen uit de huisvestingssystemen uit bijlage V bij de Omgevingsregeling. Voor een aanvullende techniek (sub b) kan worden gekozen uit de aanvullende technieken in bijlage VI bij de Omgevingsregeling. Deze bijlagen worden regelmatig herzien: er komen nieuwe systemen en technieken bij, er vallen ook systemen en technieken af en op basis van wetenschappelijk onderzoek wijzigen de emissiefactoren.</p> <p>In plaats van stalmodernisering of aanvullende technieken kan een veehouder er ook voor kiezen het aantal dieren te reduceren (sub c). Dit kan een optie zijn voor een veehouder die in een afbouwfase van het bedrijf zit, of bijvoorbeeld in staat is met neveninkomsten de met de krimp gepaard gaande inkomensderving op te vangen.</p> <p>Tenslotte (sub d) wordt voorgesorteerd op de mogelijkheid dat er tussen nu en 2035 nieuwe manieren komen om emissie te reduceren, zoals bijvoorbeeld voer- of management-maatregelen of een stelsel met doelvoorschriften. De ministers van LVVN en van IenW hebben immers een stelselwijziging en de introductie van doelsturing aangekondigd in de regelgeving voor stikstofemissie en -reductie. Als deze nieuwe manieren landelijk erkend en</p>
--	--	---

		<p>juridisch geborgd worden in wet- en regelgeving, kan van die nieuwe manieren worden uitgegaan.</p> <p>Als een veehouder een bepaalde emissiearme techniek heeft gerealiseerd om aan de reductieverplichting te voldoen en die techniek ook is geborgd in de omgevingsvergunning, maar die techniek blijkt volgens een latere wijziging van bijlage V of VI niet meer te volstaan, dan hoeft de veehouder niet opnieuw te investeren in weer een andere techniek om per 1 januari 2035 aan deze verplichte stikstofemissiereductie te voldoen. Als de met die techniek behaalde reductie aantoonbaar de plafondwaarde niet haalt, zal na 1 januari 2035 worden bezien of die waarde alsnog op een andere wijze kan en moet worden bereikt. Daarbij zal in het kader van maatwerk en 'hardheid' (evenredigheid) rekening worden gehouden met de gangbare afschrijvingstermijn van de te goeder trouw (immers uitgaande van de op dat moment geldende regelgeving) gedane investeringen.</p> <p>Lid 5 Heeft een veehouder meerdere dierenverblijven in het stikstofreductiegebied, met wellicht ook meerdere diersoorten, dan mag hij onderling verrekenen. Hij berekent per dierenverblijf de referentiewaarde en de plafondwaarde, en telt de plafondwaarden bij elkaar op. Vervolgens mag hij op verschillende manieren (zie artikel 4a.6, lid 3) per dierenverblijf reductiemaatregelen nemen, zolang de optelsom van de daaruit resulterende emissies de totale plafondwaarde maar niet overschrijdt. Het ene dierenverblijf zou hij wellicht 'traditioneel' kunnen houden, mits hij bij een ander dierenverblijf extra reduceert.</p> <p>Lid 6 Voor een toelichting op dit onderdeel wordt verwezen naar (de toelichting bij) artikel 4a.7 (criteria vrijstelling).</p>
--	--	---

Bijlage Tabel reductiefactor per diercategorie bij artikel 4a.6

Code	Diercategorie uit Bijlage V	Reductiefactoren behoeven van de te berekenen plafondwaarde
	Melkkoeien	
HA1	Melkkoeien van twee jaar en ouder en kalfkoeien van twee jaar en ouder die niet worden beweid	34%
	Idem, als het gaat om bedrijven met in totaal meer dan 100 stuks melkvee (exclusief jongvee, aanwezig op 23 april 2025).	54%
HA2	Melkkoeien van twee jaar en ouder en kalfkoeien van twee jaar en ouder die worden beweid	34%
	Idem, als het gaat om bedrijven met in totaal meer dan 100 stuks melkvee (exclusief jongvee, aanwezig op 23 april 2025).	54%
HA3	Vleeskalveren	85%
	Geiten	
HC1	Geiten van 1 jaar en ouder	80%

Toelichting op de Bijlage Tabel reductiefactor per diercategorie (bijlage bij artikel 4a.6)

De tabel in deze bijlage bevat de reductiefactoren per diercategorie. De indeling per diercategorie is ontleend aan de Omgevingsregeling, bijlage V. De reductiefactor per diercategorie is het percentage, waarmee de emissie moet worden gereduceerd, uitgaande van de emissiefactor 'Overig', dus van een traditionele stal. In de meeste gevallen is die factor bepaald door te kiezen voor de grenswaarden in kolom C (voor dierenverblijven opgericht op of na 1 januari 2018) in de tabellen 4.818 en 4.820 van het Besluit Activiteiten Leefomgeving. Voor een aantal diercategorieën wordt een zwaardere reductiefactor per 1 januari 2035 opgelegd:

- Voor melkveehouderijen met meer dan 100 stuks melkvee (exclusief jongvee) wordt uitgegaan van een reductiefactor van 54%. Deze kan worden bereikt met bijvoorbeeld een koetilet of Lelysphere. Gelet op de hoeveelheid dieren op deze melkveebedrijven en de uitstoot in het stikstofreductiegebied is de noodzaak tot meer reductie groter. Verwachting is dat bij deze bedrijfsomvang een duurdere techniek gemakkelijker kan worden geëxploiteerd, mede omdat de provincie subsidiemiddelen beschikbaar zal stellen.
- Voor vleeskalveren is de grenswaarde uit artikel 4.819 van het Besluit Activiteiten Leefomgeving eveneens verhoogd. Deze kan worden bereikt door het stalsysteem te voorzien van een aanvullende techniek. Er zijn nu reeds technieken op de markt die meer kunnen reduceren. Er zijn drie verschillende chemische luchtwassers die tot 95% emissie reduceren. We gaan echter uit van wat redelijk (haalbaar en betaalbaar) is en leggen de lat iets lager.
- In het stikstofreductiegebied liggen enkele paardenfokbedrijven. Voor deze veehouderijen zijn geen staltechnieken en aanvullende technieken beschikbaar om de stikstofreductie te realiseren. De enige

HC2	Geiten vanaf 61 dagen tot 1 jaar	80%
HC3	Geiten tot 61 dagen	80%
	Varkens	
HD1	Gespeende biggen van minder dan 25 kg	70%
HD2	Kraamzeugen	70%
HD3	Guste en dragende zeugen	69%
HD4	Dekberen van 7 maanden en ouder	0%
HD5	Vleesvarkens van 25 kg en meer, opfokberen van 25 kg en meer en jonger dan zeven maanden en opfokzeugen van 25 kg en meer	85%
	Kippen	
HE1	Opfokhennen en hanen van legkippen jonger dan 18 weken:	
	- batterijhuisvesting zonder geïntegreerde droogtunnel	87%
	- batterijhuisvesting met geïntegreerde droogtunnel	64%
	- niet-batterijhuisvesting	70%
HE2	Legkippen van 18 weken en ouder en ouderdieren van legkippen van 18 weken en ouder	78%
HE3	Ouderdieren van vleeskuikens in opfok, jonger dan 19 weken	80%

reductiemaatregel voor deze veehouderijtak zou dan het reduceren van het aantal gehouden paarden zijn. Zo'n maatregel is niet evenredig of proportioneel, omdat paardenhouderijen een relatief lage emissie en lage veebezetting hebben. Om die reden is deze veehouderijtak vrijgesteld van de reductieplicht. Voor dekberen, struisvogels en schapen is eveneens 0% aangehouden omdat daar geen emissiereducerende stalsystemen of technieken voor beschikbaar zijn. Schapen en struisvogels worden buiten gehouden. Het aantal dekberen is klein en zal niet snel in aantal toenemen omdat daar geen markt voor is.

- Mogelijk willen veehouders omschakelen naar kalkoenen, geiten, eenden of parelhoenders etc. Voor die diercategorieën zijn ook reductiefactoren opgesteld. We weten dat er voor deze diercategorieën nog geen emissiereducerende stalsystemen of technieken beschikbaar zijn, maar we gaan er echter van uit dat dit in 2035 wel het geval is. Door nu al een hoge reductiefactor op te nemen, wordt voorkomen dat veehouders omschakelen naar deze diercategorieën en zo een emissiereductieplicht te ontlopen. De reductiefactor bevat ook een uitdaging voor deze kleine sectoren om in de komende jaren reducerende technieken te ontwikkelen.
- De percentages die hier genoemd worden zijn niet vergelijkbaar met de percentages die voor vergunningverlening en de beleidsregels salderen worden gebruikt. Stalmodernisering en de beleidsregels hebben een andere grondslag en systematiek. De reductiepercentages voor stalmodernisering hebben als grondslag het aantal dieren op 23 april 2025, emissiewaarden traditionele stal op basis van Bijlage V uit de omgevingsregeling en de grenswaarde Bal kolom C. Voor melkvee met minder dan 100 dieren kom dat op 34% (zie bijlage Bepaling plafondwaarde veehouderij in dit stuk). Bij de beleidsregel intern salderen is de grondslag emissie volgens de aanwezige vergunning, het aantal dieren maal de stalemissie op het moment van aanvraag, minus de niet structureel benutte ruimte. Daarvan wordt 35% afgeroomd voor de natuur.

HE4	Ouderdieren van vleeskuikens van 19 weken en ouder	80%
HE5	Vleeskuikens	80%
HF1	Vleesparelhoenders	80%
	Kalkoenen	
HG1	Ouderdieren van vleeskalkoenen jonger dan 6 weken	80%
HG2	Ouderdieren van vleeskalkoenen van 6 weken en ouder en jonger dan 30 weken	80%
HG3	Ouderdieren van vleeskalkoenen van 30 weken en ouder	80%
HG4	Vleeskalkoenen	80%
	Eenden	
HH1	Ouderdieren van vleeseenden	80%
HH2	Vleeseenden	
	-binnen	80%
	-buiten	0%
	Konijnen	
HK1	Voedster	80%
HK2	Vlees- en opfokkonijnen tot dekleeftijd	80%
HB1	Schape	0%
	Struisvogels	
HI1	Struisvogels jonger dan 4 maanden	0%

	HI2	Struisvogels van 4 maanden en ouder en jonger dan 12 maanden	0%	
	HI3	Struisvogels van 12 maanden en ouder	0%	
		Paarden		
	HL1	Paarden van 3 jaar en ouder	0%	
	HL2	Paarden jonger dan 3 jaar	0%	
	HL3	Pony's van 3 jaar en ouder	0%	
	HL4	Pony's jonger dan 3 jaar	0%	

Bijlage Bepaling plafondwaarde veehouderij

Bijlage bij artikel 4a.6

Begripsbepaling

De plafondwaarde is de maximale emissie vanuit de dierenverblijven van een veehouderij in het stikstofreductiegebied, die per 1 januari 2035 wordt toegestaan. Deze wordt uitgedrukt in kg ammoniak per jaar.

Rekenregel

De plafondwaarde wordt in enkele stappen berekend.

1. Eerst dient voor de dierenverblijven de referentiewaarde te worden bepaald, ten opzichte waarvan moet worden gereduceerd. Hiertoe wordt de emissie per dierenverblijf berekend op basis van het feitelijk aantal gehouden dieren per 23 april 2025, vermenigvuldigd met de van toepassing zijnde emissiefactor die behoort bij een 'traditionele stal'. De emissiefactor voor een 'traditionele stal' is de emissiefactor die in bijlage V (huisvestingssystemen) van de Omgevingsregeling bij elke diercategorie staat bij de 'Overige huisvestingssystemen'.
2. Vervolgens wordt voor elk dierenverblijf de referentiewaarde gereduceerd met een percentage, genaamd de reductiefactor. De reductiefactor is

opgenomen in de tabel bij de regeling, en is per diercategorie gespecificeerd.

3. De (optelsom van de) hieruit ontstane waarde(n) is de plafondwaarde.

*Voorbeeld: voor een melkveehouderij met - op 23 april 2025 - 50 gehouden melkkoeien van twee jaar en ouder is de emissiefactor 'Overig' 13 kg NH₃/jr/dierplaats, en de referentiewaarde dus (50 * 13 =) 650 kg NH₃/jr. De reductiefactor in de tabel is voor deze diercategorie 34%. Daarmee is de plafondwaarde (650 - (34% van 650 =) 221 =) 429 kg NH₃/jr.*

4. Heeft een veehouder meerdere dierenverblijven in het stikstofreductiegebied, eventueel ook met meerdere diersoorten, dan mag hij onderling verrekenen. Hij berekent per dierenverblijf de referentiewaarde en de plafondwaarde, en telt de plafondwaarden van de betreffende dierenverblijven bij elkaar op tot de voor hem van toepassing zijnde totale plafondwaarde. Vervolgens mag hij op verschillende manieren - zie hiertoe artikel 4a.6, lid 5 - per dierenverblijf reductiemaatregelen nemen, zolang de optelsom van de daaruit resulterende emissiewaarden de totale plafondwaarde maar niet overschrijdt. Zo zou hij het ene dierenverblijf bijvoorbeeld 'traditioneel' kunnen houden, mits hij bij een ander dierenverblijf extra gaat

	reducen en de totale emissiewaarde kleiner of gelijk is dan de berekende totale plafondwaarde.	
--	--	--

Artikel 5.83a (verbod omgevingsplan nieuwvestiging en uitbreiding veehouderij binnen het stikstofreductiegebied)
De gemeenteraad stelt uiterlijk op het in artikel 22.4 van de Omgevingswet bedoelde tijdstip bij omgevingsplan regels over de veehouderij binnen stikstofreductiegebied met dezelfde strekking als de artikelen 4a.4 en 4a.5.

Artikel 5.83a (verbod omgevingsplan nieuwvestiging en uitbreiding veehouderij binnen het stikstofreductiegebied)
De verboden in de artikelen 4a.4 en 4a.5 worden tijdelijk opgenomen in de omgevingsverordening als rechtstreeks-werkende regel, zodat het verbodsregiem dat geldt met ingang van 23 april 2025 (datum inwerkingtreding voorbereidingsbesluit, Provinciaal blad 2025 nr. 6530) wordt gecontinueerd. Met dit artikel wordt beoogd dat deze verbodsbepalingen alsnog worden opgenomen in het omgevingsplan. Normaal gesproken zou dit (kunnen) worden geregeld met een instructieregel in (aansluiting bij) paragraaf 5.7.5. Voor deze afwijkende constructie is gekozen om te voorkomen dat deze verboden tijdelijk niet zouden gelden, namelijk in de periode na afloop van de geldingsduur van het voorbereidingsbesluit (23 oktober 2026) tot aan de datum waarop die verboden in de betreffende omgevingsplannen zouden zijn overgezet en die aldus gewijzigde omgevingsplannen in werking treden. Voordeel van deze constructie is ook dat de gemeenten zelf de hiervoor benodigde wijziging van het omgevingsplan kunnen inplannen en hiervoor niet een afzonderlijke wijzigingsprocedure hoeven te doorlopen. Eerder is deze constructie gebruikt bij het geitenmoratorium zie artikel 5.83).

Artikel 4a.7 (regels reductie emissie stikstof: criteria vrijstelling)

1. Een veehouderij is vrijgesteld van het verbod, bedoeld in artikel 4a.5, eerste lid, of de verplichting, bedoeld in artikel 4a.6, eerste lid, als:
 - a. het bedrijf biologisch gecertificeerd is;
 - b. de veebezetting op bedrijfsniveau lager ligt dan 1,5 GVE/ha;
 - c. een beheersovereenkomst voor agrarisch natuurbeheer is gesloten voor minimaal 20% van de gronden waar de veehouder rechten op heeft;
 - d. gedurende minimaal 3020 uur per melkkoe per jaar weidegang wordt toegepast; of
 - e. er per kalenderjaar sprake is van tijdelijke leegstand van de huisvesting gedurende minimaal 18 weken per jaar.
2. Jaarlijks voor 1 april verstrekt degene die binnen het stikstofreductiegebied een veehouderij exploiteert gegevens en bescheiden aan Gedeputeerde Staten waaruit blijkt dat is voldaan aan het eerste lid.

Artikel 4a.7 (regels reductie emissie stikstof: criteria vrijstelling)

Lid 1 Voor (melk)veehouderijen geldt een aantal uitzonderingen op zowel het uitbreidingsverbod (artikel 4a.5) als de verplichte stalmodernisering (artikel 4a.6). Voor zover een vrijstelling uitbreiding mogelijk maakt, laat dit onverlet dat er voor die uitbreiding een omgevingsplicht kan gelden voor een Natura2000-activiteit. De (onderbouwning voor deze) vrijstellingen worden hieronder toegelicht.

- a. Uit het WUR-rapport nr. 2025.159 ‘Overzicht en prioritering van landbouwmaatregelen voor lucht-, water- en bodemkwaliteit en agrobiodiversiteit’ blijkt dat biologische bedrijven een 40 tot 50% lagere ammoniakemissie hebben ten opzichte van gangbare bedrijven. Biologische bedrijven zijn extensief; ze hebben een veebezetting van max. 1,6 GVE/ha. Of een bedrijf biologisch is, blijkt uit de SKAL-certificering, die de veehouder kan tonen. Deze certificering staat onder jaarlijks toezicht van een SKAL-inspecteur.
- b. Bij deze vrijstelling gaat het om het aantal stuks vee op het bedrijf, uitgedrukt in grootvee-eenheden (zie de rekentabel op [Grootvee eenheden \(GVE\) nieuwe Controleverordening | Publicatie | NVWA](#)), gedeeld door de bij het bedrijf in gebruik zijnde gronden. Het mag ook gaan om gronden die in gebruik zijn en die buiten het stikstofemissiegebied liggen. De gemiddelde veebezetting voor melkveehouderijen is in Gelderland 3,2 GVE/hectare. Met een norm van 1,5 GVE/ha is dus sprake van een halvering. Een lage veebezetting leidt automatisch tot een lagere ammoniakemissie. De veehouder kan de veebezetting aantonen via de Gecombineerde Opgave, die elke veehouder jaarlijks moet doen aan de RVO.
- c. Om in aanmerking te komen voor de vrijstelling moet de veehouder een overeenkomst voor agrarisch natuurbeheer kunnen overleggen. Die overeenkomst moet zijn afgesloten voor minimaal 20% van de gronden waar de veehouder rechten op heeft (dus: in eigendom, in pacht of anderszins in langdurig gebruik). In deze overeenkomst zijn maatregelen vastgelegd die gepaard gaan met extensiever beheer van de landbouwgrond, zoals bijvoorbeeld lagere mestgiften. Zo draagt agrarisch natuurbeheer bij aan emissiereductie. Agrarisch natuurbeheer is tevens gericht op een grotere biodiversiteit op de landbouwpercelen, en kan ook gaan om beheer van

		<p>landschapselementen. Zulke maatregelen kunnen bijdragen aan herstel van de natuur. Daarom is agrarisch natuurbeheer in de nabije omgeving één van de herstelmaatregelen, opgenomen in natuurbeheerplannen. Het percentage van 20% is in de praktijk een hoog percentage, wat daarmee leidt tot een extensieve bedrijfsvoering, één van de perspectieven uit ‘het trappetje van Remkes’. Ook hier mag het gaan om gronden waar de veehouder rechten op heeft, die buiten het stikstofemissiegebied liggen.</p> <p>d. Deze vrijstelling geldt als de veehouder gedurende minimaal 3020 uur per melkkoe per jaar weidegang toepast. Dit is ruim 500 uur meer dan de 2500 uur die verplicht is voor de eco-premie. Ook deze uitzondering wordt onderbouwd in het WUR-rapport nr. 2025.159 ‘Overzicht en prioritering van landbouwmaatregelen voor lucht-, water- en bodemkwaliteit en agrobiodiversiteit’. Daarin staat, dat 500 uur meer weidegang maar liefst tot 50% emissiereductie kan opleveren.</p> <p>e. Bij de vrijstelling voor tijdelijke leegstand gaat het erom dat per kalenderjaar sprake is van tijdelijke leegstand van de huisvesting. Deze uitzondering is er voor veehouders die niet één van bovenstaande vrijstellingen (a tot en met d) kunnen profiteren. Met de tijdelijke leegstand in de huisvesting is bedoeld dat er tijdelijk geen vee aanwezig is op het bedrijf. De verplichte periode is gedurende 18 aaneengesloten weken. Dat is 35% van het jaar. Deze vrijstelling leidt dan ook naar verwachting tot een emissiereductie van ca. 35%. Het kan zijn, dat het vee in die periode elders gehuisvest moeten worden. De bewijslast ligt bij de veehouder. Degenen die onder de uitzondering willen vallen, dienen hierover jaarlijks aan de provincie bewijzen te verstrekken.</p> <p>Lid 2 Een (melk)veehouder kan van de vrijstelling gebruik maken door jaarlijks aan het bevoegd gezag aan te tonen dat aan het van toepassing zijnde criterium wordt voldaan.</p>
--	--	---

	<p>Artikel 4a.8 (regels reductie emissie stikstof: verbod toepassing stikstofkunstmest)</p> <p>Met ingang van 1 januari 2030 geldt een verbod om stikstofkunstmest op of in de bodem te brengen binnen het <u>stikstofreductiegebied</u>, met uitzondering van de toepassing van stikstofkunstmest bij het bemesten van een tuin bij een particulier huishouden.</p>	<p><i>Artikel 4a.8 (regels reductie emissie stikstof: verbod toepassing stikstofkunstmest)</i></p> <p>Dit artikel beoogt het voorkomen van stikstofuitstoot nabij kwetsbare gebieden door het gebruik van stikstofhoudende kunstmest te verbieden. Onder stikstofkunstmest worden in dit artikel alle minerale anorganische meststoffen verstaan die een stikstofcomponent bevatten. Meststoffen die voortkomen uit circulaire mestverwerking en een stikstofcomponent bevatten worden als minerale anorganische meststoffen beschouwd. Particulier gebruik op niet-bedrijfsmatig geëxploiteerde gronden, zoals tuinen bij woonhuizen, is uitgezonderd. De reden hiervan is dat de bijdrage aan stikstofdepositie verwaarloosbaar is en handhaving op dit niveau niet mogelijk is. Het verbod geldt wel voor bijvoorbeeld voetbalvelden, golfbanen en paardenweiden.</p>
	<p>Artikel 4a.9 (regels reductie emissie stikstof: verbod omzetten en scheuren grasland)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Binnen het <u>stikstofreductiegebied</u> wordt vanaf 23 oktober 2026 op weidegronden met blijvend en natuurlijk grasland de zode van gras niet vernietigd. 2. Het eerste lid is niet van toepassing in de periode van 11 mei tot en met 31 augustus als aansluitend op het vernietigen van de zode van gras de teelt van gras begint. 	<p><i>Artikel 4a.9 (regels reductie emissie stikstof: verbod omzetten en scheuren grasland)</i></p> <p>Deze regel beoogt dat huidige grasland permanent grasland blijft. Grasland zorgt voor een hoge koolstofopbouw in de bodem. Ook neemt gras veel meststoffen op. Het risico van scheuren van grasland is dat de opgebouwde koolstof in de bodem verloren gaat. De uitzonderingen op het scheurverbod zijn – in afwijking van artikel 4.1215 van het Besluit activiteiten leefomgeving – beperkt tot graslandvernieuwing en onkruidbestrijding, dus wanneer er na het scheuren weer opnieuw gras wordt gezaaid. Dit verbod geldt niet voor tijdelijk grasland omdat tijdelijk grasland een onderdeel kan zijn van gewasrotatie in het bouwplan.</p> <p>Lid 1 De term weidegronden wordt in (bijlage 1 bij artikel 1.1 van) het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als ‘landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden die voor ten minste 50% zijn beteeld met gras voor het beweiden van dieren of voor het gebruik als voer voor dieren’. De genoemde typen grasland verwijzen naar RVO-gewascodes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 265 (blijvend grasland): grasland dat minstens 5 jaar achter elkaar blijft liggen; - 331 (natuurlijk grasland, landbouw): natuurlijk grasland met landbouwactiviteiten (bijvoorbeeld bemesten, maaien en daardoor een hogere opbrengst); en - 332 (natuurlijk grasland, natuur): natuurlijk grasland met focus op natuurdoelen, minder of geen landbouw.

		<p>Het scheurverbod geldt alleen voor agrarische bedrijven en niet voor particuliere weidegronden in gebruik voor het houden van hobbypaarden.</p> <p>Lid 2 Deze uitzondering (of vrijstelling) sluit aan bij enkele uitzonderingen, die zijn opgenomen in artikel 4.1215, tweede lid, onderdeel 2, sub b, onder 2° en 3°, van het Besluit activiteiten leefomgeving (uitzonderingen op het verbod vernietigen zode gras op weidegronden).</p>
--	--	---

	<p>Artikel 4a.10 (regels reductie emissie stikstof: beperking stikstofemissie bij gebruik mobiele werktuigen)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bij het bedrijfsmatig gebruik van mobiele werktuigen binnen het <u>stikstofreductiegebied</u> worden vanaf 1 januari 2035 de eisen op het minimumniveau voor periode 4, bedoeld in paragraaf 3.6 en tabel 8 van de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen, in acht genomen. 2. In afwijking van het eerste lid worden bij een publieke opdrachtgever: <ol style="list-style-type: none"> a. vanaf 1 januari 2028 de eisen op tenminste het basisniveau voor periode 3, bedoeld in paragraaf 3.6 en tabel 9 van de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen, in acht genomen; b. vanaf 1 januari 2030 de eisen op het ambitieuze niveau voor periode 4, bedoeld in paragraaf 3.6 en de tabellen 10 en 12 van de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen, in acht genomen. 3. Dit artikel is niet van toepassing op het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden als bedoeld in 	<p><i>Artikel 4a.10 (regels reductie emissie stikstof: beperking stikstofemissie bij gebruik mobiele werktuigen)</i></p> <p>Lid 1 In deze bepaling is aanvullend op artikel 7.19a van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) een verplichting opgenomen tot het beperken van de emissie van stikstofoxiden of -verbindingen in of naar de lucht die worden veroorzaakt door het gebruik van mobiele werktuigen. Artikel 7.19a Bbl schrijft voor dat bij het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden adequate maatregelen getroffen moeten worden om die emissie te beperken. In de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) zijn voor (en in overleg met) de bouwsector (minimum)eisen opgenomen die door het bevoegd gezag gebruikt kunnen worden als invulling van die ‘adequate maatregelen’. De Routekaart voor Schoon en Emissieloos Bouwen (zie https://cdn.opwegnaarseb.nl of https://open.overheid.nl) is een gezamenlijk initiatief van overheden, marktpartijen en kennisinstellingen. Voor deze bepaling die ziet op andere (bedrijfsmatige) activiteiten dan bouw- en sloopwerkzaamheden waarbij gebruik gemaakt wordt van mobiele werktuigen is expliciet aangehaakt bij de eisen uit deze routekaart.</p> <p>Onder ‘mobiele werktuigen’ worden in dit artikel verstaan: gemotoriseerde machines met een eigen aandrijving die draagbaar, verrijdbaar of anderszinds op verschillende plaatsen inzetbaar zijn, inclusief drijvend materieel, die niet hoofdzakelijk bedoeld zijn voor transport van mensen of goederen. Bij mobiele werktuigen moet onder andere gedacht worden aan bouwkranen, shovels, graafmachines, aggregaten, hoogwerkers, heftrucks of maaimachines en ook aan kleiner materieel zoals bladblazers.</p> <p>Bedrijfsmatig gebruik is alle gebruik uitgezonderd gebruik door particulieren en hobbymatig gebruik, bijvoorbeeld in verenigingsverband. Gebruik van mobiele werktuigen door niet-gouvernementele organisaties, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, of door woningcorporaties geldt als bedrijfsmatig gebruik.</p> <p>In afwijking van de routekaart is een ruime termijn gegund aan de sectoren die het betreft om aan deze reductieplicht te gaan voldoen (met ingang van 2035).</p> <p>Lid 2 Voor werkzaamheden in opdracht van de diverse overheden of overheidsinstellingen gaan deze eisen al eerder gelden. Vanuit een voorbeeldfunctie geldt voor een publieke</p>
--	--	--

	<p>artikel 7.19a van het Besluit bouwwerken leefomgeving.</p>	<p>opdrachtgever een hoger ambitieniveau. Bovendien zijn deze publieke opdrachtgevers – waterschappen, gemeenten, provincies en de rijksoverheid inclusief rijksdiensten – al partij bij het SEB-convenant.</p> <p>De verplichte emissiereductie voor publieke opdrachtgevers geldt vanaf 2030 ook voor voer- en vaartuigen uit tabel 12.</p> <p>Niet-gouvernementele organisaties zoals bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en woningcorporaties gelden niet als publieke opdrachtgevers.</p> <p>Lid 3 Bij het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden geldt al een generieke verplichting om adequate maatregelen te treffen om de emissie van stikstofverbindingen naar de lucht te beperken (artikel 7.19a van het Besluit bouwwerken leefomgeving). Om die reden worden die werkzaamheden uitgezonderd. Die uitzondering betreft dus het bouwen of slopen van bouwwerken zoals bijvoorbeeld woningen, utiliteitsgebouwen, bruggen en tunnels. Die uitzondering geldt niet voor bijvoorbeeld het gebruik van mobiele werktuigen bij de aanleg van (spoor)wegen, bij het beheer van groen en bij beheer en onderhoud van bouwwerken. Deze bepaling in de omgevingsverordening werkt aanvullend op de rijksregels en is dus alleen van toepassing voor zover de werkzaamheden niet onder de reikwijdte van artikel 7.19a van het Besluit bouwwerken leefomgeving vallen.</p> <p>Er is (nog) geen expliciete uitzondering opgenomen voor het agrarisch gebruik van mobiele werktuigen. Zo'n uitzondering, bijvoorbeeld ten aanzien van tractoren, vergt nog nader onderzoek. De uitzondering zal in samenspraak met de sector worden uitgewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met de positie van loonbedrijven en ook het gebruik van landbouwwerktuigen buiten de landbouwsector. Daarnaast speelt ook de specifieke aard van deze sector een rol. Veel agrarische machines gaan lang mee voordat ze afgeschreven zijn. Sommige agrarische werktuigen zijn zo specialistisch, dat ook op de langere termijn een betaalbare elektrische variant moeilijk of niet te verkrijgen is. Ook kan het extra gewicht van elektrische machines problematisch zijn voor de ondergrond.</p>
--	---	---

2) Ontgrondingen:

1. artikel 4.62: invoeging van een nieuw (tweede) lid
2. artikel 4.64: toevoeging van een nieuw (vijfde) lid aan
3. artikel 4.65: aanvulling tekst
4. paragraaf 7.3.3: toevoeging van een nieuwe paragraaf

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
Artikel 4.62 (toepassingsbereik en oogmerk regels over ontgrondingsactiviteiten) 1. Deze afdeling is van toepassing op ontgrondingsactiviteiten. 2. Deze afdeling is opgenomen met het oog op het opnemen van een aanvullend verbod voor en van vergunningvrije gevallen van ontgrondingsactiviteiten, waarvoor Gedeputeerde Staten bevoegd gezag zijn.	Artikel 4.62 (toepassingsbereik en oogmerk regels over ontgrondingsactiviteiten) 1. Deze afdeling is van toepassing op ontgrondingsactiviteiten. 2. In aanvulling op paragraaf 16.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden ontgrondingen die in elkaars nabijheid liggen of die volgtijdelijk worden uitgevoerd en waarbij een onderlinge technische, organisatorische of functionele binding bestaat, aangemerkt als één ontgrondingsactiviteit. 3. Deze afdeling is opgenomen met het oog op het opnemen van een aanvullend verbod voor en van vergunningvrije gevallen van ontgrondingsactiviteiten, waarvoor Gedeputeerde Staten bevoegd gezag zijn.	Lid 2: Dit lid heeft als doel te voorkomen dat een activiteit wordt opgeknipt of dat activiteiten die in elkaars nabijheid plaatsvinden los van elkaar worden beoordeeld. Het heeft ook betrekking op ontgrondingsactiviteiten die op een verschillend moment beginnen en die op zichzelf vergunningvrij zijn, maar als ze tezamen worden aangemeld wel vergunningplichtig zijn. Zo is het maken van een kleinschalige natuurplas vrijgesteld van de vergunningplicht. Als er meerdere natuurplassen in onderlinge samenhang in een gebied worden gerealiseerd en er daardoor geen sprake meer is van kleinschaligheid, dan is deze realisatie in zijn totaliteit vergunningplichtig. Hierbij is de feitelijke samenhang van de activiteiten van doorslaggevende betekenis en één binding voldoende om een samenhang tot stand te brengen. Lid 3: Artikel 5.1 van de Omgevingswet bepaalt dat voor het verrichten van ontgrondingsactiviteiten een omgevingsvergunning nodig is. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn hiervoor in artikel 16.7 vergunningvrije gevallen aangewezen. Artikel 16.9 van het Bal geeft provincies de mogelijkheid af te wijken van de aanwijzing van vergunningvrije gevallen en hier ook zelf vrijstellingen aan toe te voegen. Van deze mogelijkheid wordt gebruikgemaakt om het bestaande provinciale regiem van vrijstellingen en meldingsplicht te continueren.

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<p>Artikel 4.64 (aanvullende vrijstellingen ontgrondingsactiviteit) (<i>n.v.t.</i>)</p>	<p>Artikel 4.64 (aanvullende vrijstellingen ontgrondingsactiviteit) 5. In aanvulling op, en zo nodig in afwijking van, artikel 16.7 van het Besluit activiteiten leefomgeving geldt geen vergunningplicht voor een ontgrondingsactiviteit voor een sanering als bedoeld in de Wet bodembescherming of artikel 3.48h van het Besluit activiteiten leefomgeving.</p>	<p>Lid 5: In de Wet bodembescherming (die onder het overgangsrecht van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet nog op een sanering van toepassing kan zijn) en in paragraaf 3.2.23 van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt al een volledige belangenafweging gemaakt waarbij het belang van het milieu tot sanering van de bodem een belangrijke rol speelt. Een vergunningprocedure voor een ontgrondingsactiviteit voegt hier niet veel meer aan toe en kan vanwege het milieubelang geen ander gewicht aan zaken toekennen. Voor het afgraven van verontreinigde grond, dat niet plaatsvindt binnen de kaders van de bodemverontreiniging, kan in voorkomende gevallen wel een ontgrondingsvergunning nodig zijn. Deze vrijstelling is een aanvulling op artikel 16.7, en zo nodig een afwijking van onderdeel h, van het Besluit activiteiten leefomgeving.</p>
<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<p>Artikel 4.65 (melding ontgrondingsactiviteit) Het is verboden een ontgrondingsactiviteit te verrichten waarvoor op grond van artikel 16.7, aanhef en onder b, c, h of j, van het Besluit activiteiten leefomgeving of op grond van artikel 4.64, eerste lid, geen vergunningplicht geldt en waar 1.000 kubieke meter of meer wordt ontgraven zonder dit tenminste vier weken voor het begin ervan aan Gedeputeerde Staten te melden.</p>	<p>Artikel 4.65 (melding ontgrondingsactiviteit) Het is verboden een ontgrondingsactiviteit te verrichten waarvoor op grond van artikel 16.7, aanhef en onder b, c, g, onder 1°, h of j, van het Besluit activiteiten leefomgeving of op grond van artikel 4.64, eerste lid, geen vergunningplicht geldt en waar 1.000 kubieke meter of meer wordt ontgraven zonder dit tenminste vier weken voor het begin ervan aan Gedeputeerde Staten te melden.</p>	<p>(<i>n.v.t.</i>)</p>

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<i>(n.v.t.)</i>	<p><i>Paragraaf 7.3.3 Meldingen voor ontgrondingsactiviteiten</i></p> <p>Artikel 7.18a (termijn melding ontgrondingsactiviteit) Binnen twee jaar na melding van een ontgrondingsactiviteit zijn de werkzaamheden uitgevoerd.</p>	<p><i>Paragraaf 7.3.3 Meldingen voor ontgrondingsactiviteiten</i></p> <p>Geen toelichting</p> <p>Artikel 7.18a (termijn melding ontgrondingsactiviteit) Als na het doen van een verplichte melding op grond van artikel 4.65 de werkzaamheden niet binnen twee jaar zijn uitgevoerd, moet een nieuwe melding worden ingediend. Er kan dan een nieuwe beoordeling plaatsvinden op grond van de omstandigheden van het geval op dat moment. De mogelijkheid om naar aanleiding van een betreffende melding een maatwerkvoorschrift te stellen, is ook op deze bepaling van toepassing. Dat betekent dat vooraf de mogelijkheid bestaat van een verlengde termijn.</p>

2) Werelderfgoed:

1. Artikel 5.2: invoegen nieuw lid in verband met de aanstaande aanvulling van artikel 7.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) met een specifieke ontheffingsmogelijkheid voor de (getrapte) instructieregel. Deze wijziging van het Bkl treedt naar huidige planning in werking met ingang van 1 januari 2026.
2. Bijlage bij de paragrafen 5.4.1 en 5.4.2: de beschrijvingen worden aangepast aan de nieuwe tekst van de kernkwaliteiten in bijlage XVII Bkl.
3. De toelichting bij de artikelen 5.48, 5.49 en 5.50 wordt aangepast.

Huidige tekst	Gewijzigde tekst	Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting
<p>Artikel 5.2 (geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten van afwijkingsmogelijkheden)</p> <p>De artikelen 1.6 en 1.7 zijn niet van toepassing op:</p> <ol style="list-style-type: none">a. de paragrafen 5.2.4, 5.4.1 en 5.4.2;b. de artikelen 5.9, 5.10 en 5.11; enc. afdeling 5.5.	<p>Artikel 5.2 (geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten van afwijkingsmogelijkheden)</p> <p>1. De artikelen 1.6 en 1.7 zijn niet van toepassing op:</p> <ol style="list-style-type: none">a. de paragraaf 5.2.4, 5.4.1 en 5.4.2;b. de artikelen 5.9, 5.10 en 5.11; enc. afdeling 5.5. <p>2. Artikel 1.6 is van toepassing op afdeling 5.4, voor zover:</p> <ol style="list-style-type: none">a. het gaat om activiteiten die in overeenstemming zijn met het belang van het behoud van de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed; enb. rekening wordt gehouden met de nader uitgewerkte kernkwaliteiten, bedoeld in de artikelen 5.46 of 5.49.	<p><i>Artikel 5.2 (geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten van afwijkingsmogelijkheden)</i></p> <p>Lid 1: Afdeling 1.3 bevat instrumenten om af te wijken van instructieregels. In artikel 5.2, eerste lid, is aangegeven in welke gevallen geen gebruik kan worden gemaakt van deze mogelijkheid. Dat is bijvoorbeeld het geval bij specifieke natuurbeheertypen; en weidevogelgebieden en werelderfgoed. Daarnaast is afdeling 1.3 niet van toepassing op de instructieregels over de inhoud van een omgevingsplan met betrekking tot de bescherming van het grondwater vanwege de drinkwaterwinning. Voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening zijn in waterwingebieden alleen functies toegestaan die geen negatieve effecten kunnen hebben op de kwaliteit van het grondwater. Hier kan niet van worden afgeweken. In waterwingebieden is bescherming van de winning en grondwater bestemd voor de drinkwaterwinning van het hoogste belang. Voor grondwaterbeschermingsgebieden geldt eigenlijk hetzelfde, maar daarbij is op basis van de instructieregel zelf (artikel 5.57) al sprake van een specifieke afwijkingsmogelijkheid in de vorm van een compensatiemogelijkheid, wanneer negatieve effecten niet kunnen worden voorkomen.</p> <p>Lid 2: In artikel 5.2, tweede lid, is een specifieke ontheffingsmogelijkheid opgenomen voor activiteiten binnen het werelderfgoed. Deze afzonderlijke bepaling hangt samen met de ‘getrapte’ instructieregel van het Rijk in artikel 7.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Gedeputeerde Staten kunnen</p>

		alleen ontheffing verlenen, voor zover die ontheffing past binnen de daarvoor door het Rijk gestelde criteria in het vijfde lid van artikel 7.4 Bkl.
<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
Bijlage bij paragraaf 5.4.1		
<p>Deze ‘uitzonderlijke universele waarde’ van de Hollandse Waterlinies is voor de planologische bescherming uitgewerkt in drie kernkwaliteiten.</p> <p>Kernkwaliteiten zijn volgens het Bkl in het belang van het behoud van de uitzonderlijke universele waarde essentiële kenmerken van het aanwezige landschap en cultureel erfgoed.</p> <p>Het betreft de kernkwaliteiten:</p> <p>a. het strategisch landschap;</p> <p>b. het watermanagementsysteem; en</p> <p>c. de militaire werken.</p>	<p>Deze ‘uitzonderlijke universele waarde’ van de Hollandse Waterlinies is voor de planologische bescherming uitgewerkt in drie kernkwaliteiten.</p> <p>Kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies zijn het samenhangende en overwegend goed bewaard gebleven geheel van:</p> <p>a. het strategisch landschap, als oorspronkelijk voor de militaire verdediging bestemd aaneengesloten gebied dat op veel plaatsen gekenmerkt wordt door grote openheid en een overwegend groen karakter, bestaande uit:</p> <p>1°. de hoofdverdedigingslijn: een lineaire, hoger gelegen structuur in het landschap, als begrenzing van het te verdedigen gebied;</p> <p>2°. inundatiegebieden;</p> <p>3°. de voormalige schootsvelden en verboden kringen rondom militaire versterkingen, gekenmerkt door visueel open en merendeels onbebouwd gebied;</p> <p>4°. de accessen, als kwetsbare onderdelen in het verdedigingssysteem in samenhang met de daartoe ingerichte versterkingen; en</p> <p>5°. de houten Kringenwet-bouwwerken;</p> <p>b. het watermanagementsysteem,</p>	

	<p>als samenhangend stelsel van waterbouwkundige werken en waterlichamen, in te zetten voor gecontroleerde inundatie, bestaande uit:</p> <p>1°. inundatie-, toevoerkanalen en rivieren;</p> <p>2°. inundatiekaden, sluizen, inlaten, dammen, uitlozings- en kwelkommen, functionerend in samenhang met verdedigingswerken en inundatiegebieden; en</p> <p>3°. gemalen en schotbalkloodsen; en</p> <p><i>c. de militaire werken:</i></p> <p>de voormalige militaire versterkingen en overige ondersteunende militaire onderdelen, mede in hun onderlinge samenhang en met de landschappelijke inpassing en camouflage van de versterkingen en onderdelen, bestaande uit:</p> <p>1°. forten en batterijen;</p> <p>2°. stellingen en verspreide werken, groepsschuilplaatsen, kazematten en andere militaire werken; en</p> <p>3°. de historische vestingstructuur van de vestingsteden Muiden, Weesp, Naarden, Nieuwersluis, Gorinchem en Woudrichem.</p>	
Bijlage bij paragraaf 5.4.2		
<p>Kernkwaliteiten van de Neder-Germaanse Limes zijn:</p> <p>a. de unieke, samenhangende en goed bewaard gebleven (militaire) grens van het voormalige Romeinse Rijk; en</p>	<p>Kernkwaliteiten van de Neder-Germaanse Limes zijn de unieke, samenhangende en goed bewaard gebleven resten van de (militaire) grens van het voormalige Romeinse Rijk, bestaande uit archeologische monumenten uit de periode 20 voor</p>	

<p>b. archeologische overblijfselen uit de periode van 20 voor Christus tot 450 na Christus langs en samenhangend met de toenmalige loop van de Rijn, bestaande uit:</p> <p>1°. militaire versterkingen (legioensvestigingen, forten, wachttorens, burgerlijke nederzettingen, tempel en grafvelden;</p> <p>2°. overige militaire infrastructuur, bestaande uit wegen, havens, oeverwerken, kanaal, aquaduct, pannenbakkerij; en</p> <p>3°. verlande delen van de rivier met scheepswrakken en afvallen.</p> <p>De beschrijvingen zijn ontleend aan het Nominatiedossier Neder-Germaanse Limes.</p>	<p>tot 450 na Christus langs, en samenhangend met, de toenmalige loop van de Rijn:</p> <p>a. militaire versterkingen, bestaande uit legioenvestigingen, forten en wachttorens;</p> <p>b. overige militaire infrastructuur, bestaande uit wegen, bruggen, havens, oeverwerken, een kanaal, een aquaduct en een pannenbakkerij;</p> <p>c. burgerlijke nederzettingen, een tempel en grafvelden; en</p> <p>d. verlande delen van de rivier met scheepswrakken en afvallen.</p> <p>De beschrijvingen zijn ontleend aan het Nominatiedossier Neder-Germaanse Limes 2021.</p>	
<p>Toelichting bij artikel 5.48</p> <p>In de toelichting bij artikel 5.48 staat dat Neder-Germaanse Limes per 2022 werelderfgoed zijn geworden, dat is 2021. Dit jaartal is gecorrigeerd.</p>		
<p>Toelichting bij artikel 5.49</p> <p>Er bestaan (nog) geen handboeken voor de Neder-Germaanse Limes. De verwijzing ernaar kan uit de tekst</p>		<p>Die verwijzing is geschrapt uit de toelichting bij artikel 5.49:</p> <p>De kernkwaliteiten zijn de in bijlage XVII van het Besluit kwaliteit leefomgeving in hoofdlijnen beschreven essentiële kenmerken van het aanwezige landschap en cultureel erfgoed. Een concrete uitwerking – op detailniveau – vindt plaats in handboeken. Zie bijlage Kernkwaliteiten Neder-Germaanse Limes voor meer uitleg en toelichting.</p>
<p>Toelichting bij artikel 5.50 lid 2</p> <p>De onderstaande zinnen kloppen niet meer per 2026, omdat er dan wel een ontheffing bestaat. Voorstel is om deze zinnen weg te halen.</p>		<p>De afweeg- of invulruimte voor de gemeente bij het toedelen van functies aan locaties in of nabij het werelderfgoed wordt op drie punten begrensd. Onderdeel a is ontleend aan artikel 4.29, tweede lid, van de Omgevingswet. Ter uitvoering van artikel 7.4, vierde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt in onderdeel b bepaald dat de kernkwaliteiten niet mogen worden aangetast. Gelet op de achter</p>

		liggende internationale verplichtingen die Nederland bij aanmelding van dit werelderfgoed is aangegaan, kan niet van deze instructieregel worden afgeweken. Zie ook artikel 5.2 van deze verordening.
--	--	---

3) Wonen:

1. artikel 5.62a: invoegen nieuw artikel met de aanwijzing van de regio-indeling voor woningbouwregio's
2. artikelen 5.63 en 5.64: vervanging van de term 'regio' in 'woningbouwregio'

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<i>(n.v.t.)</i>	Artikel 5.62a (aanwijzing woningbouwregio's) De binnen de provincie Gelderland gelegen gemeenten worden ingedeeld in de volgende woningbouwregio's: a. woningbouwregio Achterhoek; b. woningbouwregio Foodvalley; c. woningbouwregio Groene Metropool Arnhem-Nijmegen; d. woningbouwregio Noord-Veluwe; e. woningbouwregio Rivierenland; en f. woningbouwregio Stedendriehoek.	Artikel 5.62a (aanwijzing woningbouwregio's) Ter uitvoering van artikel 7.8b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) worden woningbouwregio's aangewezen. Artikel 7.8b Bkl geeft expliciet aan dat een woningbouwregio de verzameling van gemeenten bevat die voor de woningbouwopgave uit een oogpunt van een evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad als een eenheid moet worden aangemerkt. En daarbij wordt nog aangetekend dat in een provincie een of meer woningbouwregio's worden aangewezen en dat de in de provincie gelegen gemeenten in ten hoogste één woningbouwregio worden ingedeeld. Toepassing van deze uitgangspunten heeft geleid tot de in dit artikel aangegeven indeling. De enige afwijking ten opzichte van de eerder gehanteerde indeling voor de regionale woonagenda en de woondeals is dat de gemeente Nijkerk aanhaakt bij de naastgelegen Utrechtse woningbouwregio. De buiten de provincie Gelderland gelegen gemeenten die wel deel uitmaken van een 'Gelderse' regio, worden door de betrokken provincies bij die regio's ingedeeld.
Artikel 5.63 (regionale afspraken wonen) 1. Per regio maken Gedeputeerde Staten samen met de gemeentebesturen afspraken over: <i>(etc.)</i>	Artikel 5.63 (regionale afspraken wonen) 1. Per woningbouw regio maken Gedeputeerde Staten samen met de gemeentebesturen afspraken over: <i>(etc.)</i>	<i>(n.v.t.)</i>
Artikel 5.64 (doorwerking regionale woonafspraken)	Artikel 5.64 (doorwerking regionale woonafspraken)	<i>(n.v.t.)</i>

<p>2. Als een ontwikkeling niet past binnen de regionale woonafspraken, kan een omgevingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie van de regionale woonafspraken die ontwikkeling toch toelaten als:</p> <p>a. de gemeentebesturen in de regio in de gelegenheid zijn gesteld een zienswijze daarover naar voren te brengen; en</p> <p>b. Gedeputeerde Staten met deze ontwikkeling instemmen.</p>	<p>2. Als een ontwikkeling niet past binnen de regionale woonafspraken, kan een omgevingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie van de regionale woonafspraken die ontwikkeling toch toelaten als:</p> <p>a. de gemeentebesturen in de woningbouw regio in de gelegenheid zijn gesteld een zienswijze daarover naar voren te brengen; en</p> <p>b. Gedeputeerde Staten met deze ontwikkeling instemmen.</p>	
---	---	--

4) Werklocaties:

1. Aanvullen artikel 5.68 (nieuw derde lid).
2. Wijziging (actualisatie) artikel 5.69.
3. Invoegen nieuw artikel 5.71a (borging milieugebruiksruimte op bedrijventerreinen voor HMC-bedrijven).

Nieuw qua eisen aan het rpw is:

- netbewust bouwen
- beschermen van fysieke en milieugebruiksruimte
- zoekgebieden voor grootschalige bedrijvigheid
- functiemenging en ontmenging

Verduidelijkt is dat er afspraken moeten worden gemaakt over:

- regionale meerwaarde
- beter benutten van bedrijventerreinen
- landschappelijke eisen
- voldoende ruimte voor hogere milieucategorieën

Tot slot hebben we de thema's verduidelijkt waaruit een toekomstbestendige inrichting bestaat.

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
Artikel 5.68 (regionaal programma werklocaties) 1. Per regio stellen de gemeentebesturen samen met Gedeputeerde Staten een regionaal programma werklocaties op. Gedeputeerde Staten geven aan voor welke typen werklocaties het programma wordt opgesteld. 2. Een regionaal programma werklocaties wordt eenmaal in de vier jaar geactualiseerd en wordt voorts tussentijds geactualiseerd zodra gewijzigde omstandigheden daar aanleiding toe geven.	Artikel 5.68 (regionaal programma werklocaties) 1. Per regio stellen de gemeentebesturen samen met Gedeputeerde Staten een regionaal programma werklocaties op. Gedeputeerde Staten geven aan voor welke typen werklocaties het programma wordt opgesteld. 2. Een regionaal programma werklocaties wordt eenmaal in de vier jaar geactualiseerd en wordt voorts tussentijds geactualiseerd zodra gewijzigde omstandigheden daar aanleiding toe geven. 3. Een vastgesteld regionaal programma werklocaties blijft gelden, totdat het	<i>Artikel 5.68 (regionaal programma werklocaties)</i>

	geactualiseerde programma in werking is getreden.	Lid 3: Als de vierjaarlijkse actualiseringstermijn door omstandigheden niet gehaald wordt, rijst de vraag of het regionaal programma werklocaties ook na afloop van die termijn nog geldt of van rechtswege is komen te vervallen. In dit lid wordt met het oog hierop expliciet bepaald dat zo'n programma blijft gelden, tot het geactualiseerde programma in werking treedt.
<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
		<p><i>Wegwijzer gewijzigde indeling artikel 5.69:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>lid 1 onderdeel a = lid 1 onderdeel a sub i</i> • <i>lid 1 onderdeel b = lid 1 onderdeel a sub iii</i> • <i>lid 1 onderdeel c = lid 1 onderdeel b</i> • <i>lid 1 onderdeel d = lid 1 onderdeel c</i> • <i>lid 2 onderdeel a = lid 2 onderdeel a (met aanvulling)</i> • <i>lid 2 onderdeel b = lid 2 onderdeel c (met aanvulling)</i> • <i>lid 2 onderdeel c = vervallen</i> • <i>lid 3 onderdeel a = lid 2 onderdeel f</i> • <i>lid 3 onderdeel b = vervallen</i> • <i>lid 3 onderdeel b = lid 2 onderdeel g (in gewijzigde formulering)</i> • <i>lid 3 onderdeel c = lid 2 onderdeel g (met aanvulling)</i> • <i>lid 3 onderdeel d = lid 2 onderdeel h (met aanvulling)</i> • <i>lid 3 onderdeel e = lid 2 onderdeel j</i> • <i>lid 3 onderdeel f = lid 2 onderdeel k</i> <p><i>(Echt) nieuw zijn dus de volgende onderdelen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>lid 1 onderdeel a sub ii</i> • <i>lid 2 de onderdelen b, e en i</i> • <i>de aanvulling bij lid 2, de onderdelen a, c, g en h</i> • <i>lid 3 (in zijn geheel)</i>

<p>Artikel 5.69 (inhoud regionaal programma werklocaties)</p> <p>1. Het regionaal programma werklocaties geeft voor de werklocaties binnen de regio inzicht in:</p> <p>a. de toekomstbestendigheid van de bestaande voorraad;</p> <p>b. het profiel van de bestaande werklocaties en de onderlinge complementariteit;</p> <p>c. de toekomstige vraag, rekening houdend met trends en bestaande knelpunten bij bedrijven, zowel kwalitatief als kwantitatief; en</p> <p>d. de verhouding tussen vraag en aanbod, zowel kwalitatief als kwantitatief.</p>	<p>Artikel 5.69 (inhoud regionaal programma werklocaties)</p> <p>1. Het regionaal programma werklocaties geeft voor de werklocaties binnen de regio inzicht in:</p> <p>a. de toekomstbestendigheid van de bestaande voorraad, zowel qua:</p> <p>i. toekomstbestendigheid;</p> <p>ii. kansen voor ruimtelijk en functioneel beter benutten; als</p> <p>iii. het profiel van de bestaande werklocaties en de onderlinge complementariteit;</p> <p>b. de toekomstige vraag, rekening houdend met trends en bestaande knelpunten bij bedrijven, zowel kwalitatief als kwantitatief; en</p> <p>c. de verhouding tussen vraag en aanbod, zowel kwalitatief als kwantitatief.</p>	<p><i>Artikel 5.69 (inhoud regionaal programma werklocaties)</i></p> <p>In artikel 5.69 wordt aangegeven welke onderdelen in een regionaal programma werklocaties in ieder geval aan de orde moeten komen. Het doel van deze regionale afstemming is om op basis van een goede analyse (eerste lid) tot een heldere visie en afspraken (tweede lid) te komen over de gewenste toekomstbestendige, ruimtelijk-economische ontwikkeling van werklocaties passend bij het economisch profiel, de ambities en omgevingskwaliteiten van de regio.</p> <p>(lid 1): Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de evenwichtige toedeling van functies op lokaal niveau. De bedrijventerreinenmarkt heeft echter nadrukkelijk ook een regionale component. De ontwikkeling van een bedrijventerrein of keuze van locatie voor een nieuwvestiging die vanuit één gemeente bezien aantrekkelijk en logisch lijkt, hoeft dit vanuit het bredere, regionale perspectief niet te zijn. In een regionaal programma werklocaties wordt vanuit dat bredere perspectief gekeken naar de gezamenlijke opgave.</p> <p>Lid 1: Om een goede afweging te kunnen maken over de doorontwikkeling van terreinen en toevoegingen aan de bestaande voorraad is het allereerst noodzakelijk om inzicht te hebben in hoe de bestaande bedrijventerreinen ervoor staan en hoe de vraag zich ontwikkelt in de regio. Bij het inschatten van de vraag is het van belang om zowel rekening te houden met bestaande knelpunten bij bedrijven als met trends die invloed kunnen hebben, zoals de transitie naar een circulaire economie.</p>
<p>2. Het regionaal programma werklocaties bevat een visie op:</p> <p>a. het gewenste economisch profiel van de regio;</p> <p>b. het juiste bedrijf op de juiste plek; en</p>	<p>2. Het regionaal programma werklocaties bevat een visie op en afspraken over:</p> <p>a. het gewenste economisch profiel van de regio en de regionale meerwaarde van bedrijven;</p>	<p>Lid 2: Vervolgens is het belangrijk om duidelijk te krijgen hoe de regio daarmee om wil gaan op basis van een visie op toekomstbestendigheid, het gewenste economisch profiel en een evenwichtige afweging van het gebruik van de fysieke leefomgeving ter vervulling van de vraag naar werklocaties en het in stand houden of verbeteren van de omgevingskwaliteiten. Welk profiel streeft de regio na en welke bedrijven hebben toegevoegde waarde voor de regio? Hoe kan de</p>

<p>c. het toekomstbestendig maken van de bestaande voorraad en de ontwikkeling van nieuwe werklocaties.</p>	<p>b. het beschermen en behouden van de bestaande voorraad aan oppervlakte en milieugebruiksruimte inclusief compensatie bij verlies daarvan;</p> <p>c. het juiste bedrijf op de juiste plek en functiemenging of ontmenging;</p> <p>d. profiel van de werklocaties en onderlinge complementariteit;</p>	<p>gewenste economische ontwikkeling regionaal het beste worden voorgegeven, rekening houdend met de omgevingskwaliteiten in de regio? Op basis van deze visie maakt de provincie waar nodig afspraken om op een goede wijze invulling te geven aan de ambities.</p> <p>Lid 2 onderdeel a: Welk economisch profiel streeft de regio na? Wat voor bedrijven en werk hoort daarbij? We willen dat de ruimte alleen wordt uitgegeven aan bedrijven die van regionale meerwaarde zijn. Deze bedrijven hebben een mate van regionale gebondenheid, dragen bij aan regionale economie, hebben maatschappelijke meerwaarde en gebruiken de ruimte zorgvuldig. Onderdeel van de afspraken is een regionale uitwerking van regionale meerwaarde en de wijze waarop gemeenten via gronduitgifte hierop sturen.</p> <p>Lid 2 onderdeel b: Vanuit bedrijfsmatig en maatschappelijk oogpunt is het belangrijk dat het juiste bedrijf op de juiste plek landt. Dit vraagt om ruimtelijke sturing op zowel bestaande als nieuwe werklocaties. De provincie hanteert daarbij de volgende uitgangspunten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grootschalige bedrijven of bedrijven die milieuhinder of veel verkeersbewegingen veroorzaken, moeten een plek krijgen waar zij ruimte hebben om te ondernemen zonder hinder te ondervinden van andere functies. Andere functies, zoals wonen, moeten geen hinder ondervinden van de bedrijven. Veelal betekent dit functiescheiding. Voor grootschalige logistiek geldt aanvullend beleid waarmee wordt ingezet op clustering. 2. Bedrijven die gemengd kunnen worden met andere functies, dienen een plek te krijgen in stedelijke gebieden met gemengde milieus buiten bedrijventerreinen of op bedrijventerreinen waar dit passend is (denk aan binnensteden, gemengde werklocaties). Dit vraagt om het creëren van economisch programma in stedelijk gebied en duidelijkheid over het toekomstperspectief van werklocaties.
---	--	--

		<p>3. Een bedrijf moet qua aard en schaal passen bij de omgevingskwaliteiten van de locatie.</p> <p>4. Op bedrijventerreinen die ook ontsloten zijn door water, worden kavels bij voorkeur benut door watergebonden en waterverbonden bedrijven. Bedrijfskavels die door een kade zijn ontsloten, moeten in beginsel beschikbaar blijven voor watergebonden bedrijvigheid.</p> <p>Lid 2 onderdeel c: We beschermen de huidige oppervlakte en kwaliteit van werklocaties. Als de fysieke ruimte of milieuruimte voor werklocaties op een bepaalde locatie niet beschermd kan worden en dus vermindert of verdwijnt, dan moet deze ruimte op een andere locatie in de regio gecompenseerd worden. Uitgangspunt hiervoor is het werken met een compensatieplan (zie artikel 5.71a en bijbehorende toelichting).</p> <p>Lid 2 onderdeel d: het is belangrijk dat de visie en uitgangspunten voor het juiste bedrijf op de juiste plek worden doorvertaald naar het profiel van de werklocaties. Voor welke bedrijven zijn de terreinen bedoeld? Dit is randvoorwaardelijk voor sturing op het beter benutten van werklocaties en het bepalen van welke type werklocaties aanvullend nodig zijn.</p>
<p>3. Het regionaal programma werklocaties bevat afspraken over:</p> <p>a. het toekomstbestendig maken van de bestaande voorraad aan werklocaties;</p> <p>b. de gewenste toevoegingen aan de bestaande voorraad aan werklocaties;</p> <p>c. het in evenwicht houden van vraag naar en aanbod van werklocaties;</p> <p>d. de randvoorwaarden waaronder nieuwe initiatieven kunnen worden ontwikkeld, met in ieder geval de volgende uitgangspunten:</p>	<p>e. ruimtelijk en functioneel beter benutten van werklocaties;</p> <p>f. toekomstbestendig maken van werklocaties;</p> <p>g. zorgen voor voldoende fysieke en milieugebruiksruimte voor werken en het in evenwicht houden van vraag en aanbod, zowel kwalitatief als kwantitatief;</p> <p>h. de randvoorwaarden waaronder nieuwe werklocaties kunnen worden ontwikkeld, met in ieder geval de volgende uitgangspunten:</p>	<p>Lid 2 onderdeel e: Ruimtelijk beter benutten betekent het intensiveren van het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen door bijvoorbeeld onderbenutte delen te bebouwen, gezamenlijke (parkeer)faciliteiten te creëren, leegstaande panden te herstructureren en opslaglocaties efficiënter in te richten. Functioneel beter benutten houdt in dat het juiste bedrijf op de juiste plek kan landen en de economische functies worden geoptimaliseerd. Wij zetten daarbij in ieder geval in op:</p> <p>1) het weren van mengbare bedrijven op werklocaties en hiervoor economisch programma te realiseren in het stedelijk gebied;</p> <p>2) uit te sluiten dat bedrijven met een lage milieucategorie zich kunnen vestigen op kavels die specifiek bedoeld zijn voor bedrijven met een hoge milieucategorie; en</p>

<p>i. de ladder voor duurzame verstedelijking, bedoeld in paragraaf 5.1.5.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;</p> <p>ii. het juiste bedrijf op de juiste plek; en</p> <p>iii. een, met name qua duurzaamheid, toekomstbestendige inrichting van het terrein;</p> <p>e. de rolverdeling en procedure bij de besluitvorming over nieuwe initiatieven; en</p> <p>f. de monitoring.</p>	<p>i. de ladder voor duurzame verstedelijking, bedoeld in paragraaf 5.1.5.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;</p> <p>ii. het juiste bedrijf op de juiste plek en een duidelijk economisch profiel;</p> <p>iii. een integrale locatiekeuze en een goede landschappelijke inpassing;</p> <p>iv. een toekomstbestendige inrichting van het terrein;</p> <p>i. zoekgebieden voor grootschalige bedrijvigheid;</p> <p>j. de rolverdeling en procedure bij de besluitvorming over nieuwe initiatieven; en</p> <p>k. de monitoring.</p>	<p>3) benutting van watergebonden kavels door watergebonden bedrijvigheid.</p> <p>Lid 2 onderdeel g: We streven naar evenwicht van vraag en aanbod, zowel kwantitatief als kwalitatief. Om aan elk type bedrijf een goede plek te kunnen bieden, is per regio een divers en samenhangend aanbod aan typen werklocaties nodig. Bedrijven stellen immers verschillende eisen aan een locatie wat betreft bereikbaarheid, uitstraling, fysieke ruimte en milieugebruiksruimte. Dit betekent onder andere dat er voldoende kavels moeten zijn voor grootschalige logistiek, watergebonden bedrijven, kleinschalige lokale bedrijvigheid en bedrijven met een hoge milieugebruiksruimte.</p> <p>Lid 2 onderdeel h: Bij het formuleren van randvoorwaarden voor nieuwe initiatieven worden in ieder geval de volgende elementen opgenomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De ladder voor duurzame verstedelijking: we ontwikkelen alleen nieuwe terreinen, als de bestaande terreinen optimaal zijn benut en ze van toegevoegde waarde zijn voor de bestaande voorraad. Dit vereist duidelijkheid over het profiel en het type bedrijvigheid waarvoor het terrein is bedoeld. 2. De visie en afspraken over het juiste bedrijf op de juiste plek en profiel van werklocaties uit lid 2 onderdeel c en d worden doorvertaald naar nieuwe werklocaties. Voor elke werklocatie is duidelijk voor welke bedrijven het terrein bedoeld is. Dit wordt doorvertaald in het omgevingsplan, bijvoorbeeld door de minimale milieugebruiksruimte vast te leggen. 3. Een integrale afweging bij de locatiekeuze, door waar nodig op regionaal niveau integraal te zoeken naar de beste locaties. Integraal wil zeggen: niet alleen rekening houden met het bedrijfs perspectief, maar ook met de omgevingskwaliteiten en andere ruimteclaims, zoals woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie. Zeker bij de locatiekeuze en vormgeving van grotere terreinen en clusters is dit van belang. <p>Lid 2 onderdeel i: Als onderdeel van de afspraken tussen het Rijk, IPO en VNG is afgesproken dat provincies samen met gemeenten zoekgebieden</p>
---	--	---

		<p>aanwijzen voor grootschalige bedrijvigheid om zo te borgen dat er ook op de lange termijn ruimte kan worden gecreëerd voor dit moeilijk inpasbare segment bedrijven.</p> <p>Lid 2 onderdeel j: Om duidelijkheid te creëren over de te volgen procedure en onderlinge rolverdeling moeten hierover afspraken worden gemaakt. De toekomst laat zich moeilijk voorspellen. Het is daarom van belang dat de procedures in het regionaal programma werklocaties voldoende flexibiliteit kennen om te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden.</p> <p>Lid 2 onderdeel k: Het is van belang de ontwikkelingen goed te monitoren, om te kunnen beoordelen of de gemaakte afspraken nog passend zijn of dat een actualisatie nodig is. Dit gebeurt in ieder geval 2 jaar na vaststelling van het regionaal programma werklocaties.</p>
<p>(nieuwe tekst lid 3)</p>	<p>3. Een toekomstbestendige inrichting van een nieuwe werklocatie vraagt in ieder geval aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. organiserend vermogen; b. intensief en meervoudig ruimtegebruik; c. energietransitie en netbewust bouwen; d. circulariteit; e. biodiversiteit en klimaatadaptatie; f. waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit; g. mobiliteit en laadinfrastructuur; en h. weerbaarheid. 	<p>Lid 3 onderdeel a: Een goede samenwerking tussen bedrijven is essentieel voor een langdurig goed functionerend bedrijventerrein. Daarom wil de provincie bij de aanleg van nieuwe terreinen met gemeenten afspraken maken over het borgen van de organisatiegraad, bij voorkeur via parkmanagement.</p> <p>Lid 3 onderdeel c: De ruimte op het elektriciteitsnet is beperkt. Niet alles kan overal. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom netbewust zijn, zodat ontwikkelingen minder ruimte innemen en er meer ontwikkelingen binnen schaarse netcapaciteit passen. Dit vergt afspraken die borgen dat locatiekeuzes worden afgestemd op de huidige netcapaciteit én de investeringsplannen van relevante onderstations, zodat aansluiting op redelijke termijn mogelijk is. Dit vraagt om vroegtijdige afstemming met de gemeente bij planvorming.</p> <p>Daarnaast is het belangrijk om werklocaties zo te ontwerpen dat het energieverbruik flexibel kan worden afgestemd op momenten van opwek en piekbelastingen op het net. Dit kan door inzet van decentrale oplossingen zoals opslag, piekmanagement en door bedrijven met een complementair energieprofiel (bijvoorbeeld dag- en nachtgebruik) te clusteren. Vraagsturing en</p>

		<p>slimme systemen helpen om pieken te vermijden en het net efficiënt te benutten.</p> <p>Tot slot moet ook de mobiliteitsvraag en laadinfrastructuur worden meegenomen in het energieplan van de werklocatie. Laadvoorzieningen veroorzaken extra piekbelasting; daarom is het van belang om <i>smart charging</i> toe te passen en deze infrastructuur te koppelen aan lokale opwek en opslag.</p>
4. Als in een regionaal programma werklocaties afspraken worden gemaakt over detailhandelsvoorzieningen, wordt bij die afspraken paragraaf 5.7.3 betrokken.	4. Als in een regionaal programma werklocaties afspraken worden gemaakt over detailhandelsvoorzieningen, wordt bij die afspraken paragraaf 5.7.3 betrokken.	Lid 4: Als over de locatiekeuzes voor detailhandelsvoorzieningen in een regionaalprogramma werklocaties afspraken worden gemaakt, wordt het in artikel 5.75 voor omgevingsplan regels gestelde kader bij die afspraken betrokken. Met de keuze voor «betrekken bij» (in plaats van «in acht nemen» of «rekening houden met»), wordt er in een regionaal programma werklocaties veel ruimte geboden voor een eigen afweging. Uiteraard zullen bij het maken van die afspraken ook de Ladder voor duurzame verstedelijking en de Dienstenrichtlijn betrokken moeten worden.
<i>Huidige tekst (n.v.t.)</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
	<p>Artikel 5.71a (beschermen en compensatie capaciteit bedrijventerreinen)</p> <p>1. Een omgevingsplan kan de capaciteit en oppervlakte van een bedrijventerrein alleen verminderen als die ontwikkeling past binnen het vastgestelde regionaal programma werklocaties.</p> <p>2. Een omgevingsplan kan de op een bedrijventerrein aan een milieubelastende activiteit met de hoogste milieucategorie toegekende bedrijfskavel, oppervlakte, zone of maximale milieugebruiksruimte alleen beperken als die ontwikkeling past binnen het vastgestelde regionaal programma werklocaties;</p>	<p><i>Artikel 5.71a (beschermen en compensatie capaciteit bedrijventerreinen)</i></p> <p>Lid 1 en lid 2: De fysieke ruimte en milieugebruiksruimte van bedrijven op een bedrijventerrein kan op verschillende manieren onder druk komen te staan. Bijvoorbeeld door plannen voor transformaties, omvorming tot woon-werkgebieden of door (nieuwe) geluidgevoelige activiteiten, zoals woningbouw. Gezien het belang van bedrijven voor de economische structuur van de provincie Gelderland is het behoud van de oppervlakte en grootst mogelijke milieugebruiksruimte voor tenminste bedrijven met milieucategorie 4.1 (of vergelijkbaar volgens een andere systematiek, zie lid 4) van provinciaal belang als vestigingsvoorwaarde. Deze regeling heeft ook gevolgen voor nieuwe activiteiten in de omgeving van een bedrijventerrein. Bij het toelaten van nieuwe ontwikkelingen borgt het omgevingsplan dat deze nieuwe activiteiten, zoals een</p>

	<p>3. Als een ontwikkeling als bedoeld in het eerste of tweede lid niet past binnen het regionaal programma werklocaties, kan een omgevingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie van het programma die ontwikkeling toch toelaten als:</p> <ol style="list-style-type: none"> door de gemeente een compensatieplan is opgesteld; gemeentebesturen in de regio in de gelegenheid zijn gesteld een zienswijze over die ontwikkeling en het compensatieplan naar voren te brengen; en Gedeputeerde Staten met die ontwikkeling en het compensatieplan instemmen. <p>4. In het tweede lid wordt onder een milieubelastende activiteit met de hoogste milieucategorie verstaan een activiteit:</p> <ol style="list-style-type: none"> met een milieucategorie 4.1 of hoger als bedoeld in de VNG-handreiking Bedrijven en milieuzonering uit 2009; vastgelegd in een geluidzone 4 of een geurzone 3 als bedoeld in de VNG-handreiking Milieuzonering nieuwe stijl uit 2019; of vastgelegd in een zone verruimd voor geluid of geur als bedoeld in de VNG-handreiking Activiteiten en milieuzonering uit 2024. 	<p>woningbouwontwikkeling, de milieugebruiksruimte voor bedrijven met milieucategorie 4.1 of hoger op het bedrijventerrein niet beperkt.</p> <p>In de regionale afspraken werklocaties worden afspraken gemaakt over het beschermen en compenseren van ruimte op bestaande bedrijventerreinen in het kader van het uitgangspunt '<u>beschermen en behouden van de bestaande voorraad fysieke en milieugebruiksruimte inclusief compensatie</u>' (zie artikel 5.69, lid 2, sub b). Het heeft de voorkeur om hierbij ook afspraken te maken over de bescherming van de milieugebruiksruimte van bedrijven met milieucategorieën lager dan 4.1, omdat deze segmenten ook schaars kunnen zijn en moeilijker op nieuwe plekken te realiseren zijn. Alleen als het verminderen of beperken van fysieke ruimte of milieugebruiksruimte past binnen deze gemaakte afspraken kan de ontwikkeling mogelijk worden gemaakt.</p> <p>Uitgangspunt hierbij is dat verloren gegane fysieke of milieurimte wordt gecompenseerd. Werkwijze is in principe dat een compensatieplan moet worden goedgekeurd door de regio en Gedeputeerde Staten. Hieronder bij lid 3 wordt de werking van het compensatieplan verder toegelicht.</p> <p>Lid 3: Als een initiatief tot verminderen van fysieke of milieugebruiksruimte niet past binnen de afspraken van het regionaal programma werklocaties kan deze toch mogelijk worden gemaakt als de regio en Gedeputeerde Staten willen meewerken aan het initiatief en zij de compensatie afdoende vinden.</p> <p>De eerste stap is dat de gemeente in overleg treedt met de regio en provincie. Als het initiatief kansrijk lijkt stelt de gemeente een compensatieplan op waarin het initiatief wordt beschreven en de manier waarop de verloren fysieke en milieugebruiksruimte wordt gecompenseerd. In het compensatieplan staat een onderbouwing van het aantal vierkante meters terrein/ BVO bedrijfsruimte, arbeidsplaatsen en de milieugebruiksruimte in de huidige en toekomstige situatie (voor zover van toepassing). Het uitgangspunt is om het aantal m2 terrein/ BVO minimaal gelijk te houden. Gemeenten kunnen daar onderbouwd van afwijken, bijvoorbeeld vanwege efficiënter ruimtegebruik, ruimtegebruik</p>
--	--	--

		<p>per baan te verlagen, specifieke locatiekenmerken, etc. Sturing op het beter benutten van de overgebleven fysieke en milieugebruiksruimte kan ook onderdeel uitmaken van het compensatieplan, bijvoorbeeld door het invoeren van een minimale milieugebruiksruimte.</p> <p>In de beoordeling van het compensatieplan kijkt de regio en GS vanuit een brede welvaartspectief integraal naar al deze aspecten. Vraag 1 is of zij willen meewerken aan het initiatief. Vraag 2 is of zij de compensatie afdoende vinden. Dit is elke keer maatwerk en afhankelijk van de lokale en regionale situatie.</p> <p>Compensatie wordt in eerste instantie binnen de eigen gemeente geregeld. Als dit niet mogelijk is, moeten er afspraken worden gemaakt met omliggende gemeenten, waarbij rekening moet worden gehouden met het voortzetten van bestaande bedrijfsactiviteiten (o.a. aansluiting heeft op het energienet). Als ook dit niet mogelijk en passend is, worden de afspraken op bovenregionaal niveau gemaakt.</p>
--	--	---

5) Klimaatadaptatie:

artikel 5.85 (motivatieplicht voor klimaatadaptatie): aanvullingen met een risicoanalyse en met natuurbranden

Huidige tekst	Gewijzigde tekst	Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting
<p>Artikel 5.85 (klimaatadaptatie) 1. Voor zover een omgevingsplan een nieuwe activiteit of ontwikkeling toelaat, bevat de toelichting op het omgevingsplan een beschrijving van de maatregelen of voorzieningen die worden getroffen om de risico's van klimaatverandering te voorkomen of te beperken en de afweging die daarbij is gemaakt.</p>	<p>Artikel 5.85 (klimaatadaptatie) 1. Voor zover een omgevingsplan een nieuwe activiteit of ontwikkeling toelaat, bevat de toelichting op het omgevingsplan een beschrijving van de maatregelen of voorzieningen die worden getroffen om de risico's van klimaatverandering te voorkomen of te beperken en de afweging die daarbij is gemaakt analyse van voor die activiteit of ontwikkeling redelijkerwijs te verwachten risico's van klimaatverandering.</p>	<p>Met betrekking tot waterveiligheid en wateroverlast zijn omgevingswaarden vastgesteld met resultaats- en inspanningsverplichtingen voor de waterschappen. Ruimtelijke ontwikkelingen en weersextremen zijn hierop van grote invloed. Het is daarom van belang dat hiermee bij nieuwe, ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden en dat het waterschap hierbij wordt betrokken. Daarnaast vormen de effecten en gevolgen van droogte en hitte een belangrijke problematiek om rekening mee te houden. 'De Landelijke Maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' De Handreiking toekomstbestendig bouwen kan helpt bij het nadenken over en beschrijven van de maatregelen en voorzieningen die genomen worden.</p>
<p>2. In de beschrijving worden in ieder geval de volgende aspecten betrokken:</p> <ol style="list-style-type: none">waterveiligheid;wateroverlast;droogte; enhitte.	<p>2. In de beschrijving worden De risicoanalyse gaat in ieder geval in op de volgende aspecten betrokken thema's:</p> <ol style="list-style-type: none">waterveiligheid;wateroverlast;droogte; enbodemdaling;hitte; ennatuurbranden.	
<p>(n.v.t.)</p>	<p>3. Bij het opstellen van de risicoanalyse wordt de Handreiking toekomstbestendig bouwen betrokken. (link opgenomen)</p>	<p>Door de klimaatverandering neemt ook de kans op onbeheersbare natuurbranden toe. Voor natuurbranden moet in ieder geval rekening worden gehouden met de Toolbox gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing (20210630-BwNL-Toolbox-Gebiedsgerichte-aanpak-natuurbrandbeheersing.pdf) (link opgenomen), de Handreiking omgevingsveiligheid</p>
<p>(n.v.t.)</p>	<p>4. Voor de relevante risico's die in de risicoanalyse zijn vastgesteld, bevat het omgevingsplan een</p>	

3. De beschrijving wordt opgesteld na overleg met in ieder geval het dagelijks bestuur van het waterschap waar de activiteit wordt verricht of de ontwikkeling plaatsvindt.

beschrijving van de maatregelen ter voorkoming, beperking dan wel beheersing daarvan.

5. Het gemeentebestuur stelt het dagelijks bestuur van het betreffende waterschap in de gelegenheid advies uit te brengen over de risicoanalyse, de risico's en de maatregelen.

6. Het gemeentebestuur stelt de veiligheidsregio in de gelegenheid advies uit te brengen over de risicoanalyse, de risico's en de maatregelen met betrekking tot het onderdeel natuurbranden.

~~3. De beschrijving wordt opgesteld na overleg met in ieder geval het dagelijks bestuur van het waterschap waar de activiteit wordt verricht of de ontwikkeling plaatsvindt.~~

in het omgevingsplan van het NIPV ([20240717-NIPV-Handreiking-Omgevingsveiligheid-in-het-omgevingsplan.pdf](#)) (link opgenomen) en het provinciale natuurbrandbeheersingsplan met de daarin beschreven maatregelen. Deze maatregelen kunnen bijdragen aan een weerbaarder vegetatie, de compartimentering van (natuur)gebieden of het gebruik van minder brandbare elementen.

6) Energietransitie en netcongestie:

1. artikel 5.86 aanvulling met toepassingsbereik: toevoeging van lid 2 met ondergrens provinciaal belang bij wind- en zonneparken
2. artikel 5.90: schrappen passage in artikelsgewijze toelichting
3. artikel 5.90b (participatie bij de aanleg van een zonnepark): aanvulling met financiële participatie bij de aanleg van een windpark
4. nieuw artikel (5.92) voor afstandsnorm voor windenergie
5. nieuwe paragraaf (5.7.8) over netcongestie (netbewuste woningbouwprojecten)
6. doornummering zonder a- en b-artikelnummers

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<p>Artikel 5.86 (oogmerk instructieregels over energietransitie)</p> <p>Deze paragraaf is opgenomen met het oog op:</p> <ol style="list-style-type: none">a. de bijdrage van zonne- en windenergie aan de energietransitie;b. zorgvuldig ruimtegebruik; enc. het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied.	<p>Artikel 5.86 (toepassingsbereik en oogmerk instructieregels over energietransitie)</p> <ol style="list-style-type: none">1. Deze paragraaf is, met uitzondering van de artikelen 5.96 en 5.97, niet van toepassing op:<ol style="list-style-type: none">a) een zonnepark tot en met een vermogen van 15 kilowattpiek; ofb) een erfmolen voor eigen gebruik met een tiphoogte tot en met 35 meter.2. Deze paragraaf is opgenomen met het oog op:<ol style="list-style-type: none">a. de bijdrage van zonne- en windenergie aan de energietransitie;b. zorgvuldig ruimtegebruik; enc. het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied.	<p><i>Artikel 5.86 (toepassingsbereik en oogmerk instructieregels over energietransitie)</i></p> <p>Geen toelichting.</p> <p>In het eerste lid wordt de ondergrens aangegeven voor toepassing van de instructieregels over zonne- energie en windenergie. Beneden die grens valt een zonnepark of een erfmolen (een kleine windturbine voor eigen gebruik) niet onder het provinciaal belang qua ruimtelijke ordening. De schaal is te klein om dergelijke installaties ruimtelijk als van 'provinciaal belang' aan te merken. Regels daaromtrent kunnen wel worden gesteld door het gemeentebestuur in het omgevingsplan (subsidiariteitsbeginsel, artikel 2.3 van de Omgevingswet). Het gaat het om kleinschalige zonneveldjes in het buitengebied voor particulier gebruik. Deze ondergrens sluit aan op de ondergrens die gehanteerd wordt in de regionale energiestrategieën (RES). Voor erfmolens hanteren we een maximale tiphoogte van 35 meter vanwege landschappelijke redenen. Op deze kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen kunnen overigens wel andere provinciale regels van toepassing zijn, afhankelijk van de locatie daarvan (bescherming Natura 2000-gebieden, GNN, landschap en grondwater).</p>

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
Artikel 5.90 (voorkeursvolgorde aanleglocaties voor zonne-energie) lid 2: wijziging toelichting		Er zijn gronden die planologisch als landbouwgrond zijn bestemd, die in de praktijk niet meer als zodanig worden gebruikt. Indien deze gronden gedurende een ruime periode niet meer gebruikt worden als landbouwgrond, ondanks dat ze wel als zodanig zijn bestemd, dan vallen deze niet onder trede 4.
<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
n.v.t. (artikel 5.93 is nieuw)	Artikel 5.93 (afstandsnorm nieuwe windturbines) 1. Onverminderd artikel 5.92 laat een omgevingsplan een nieuwe windturbine alleen toe als de afstand tussen de windturbine en een geluidgevoelig gebouw als bedoeld in artikel 3.21 van het Besluit kwaliteit leefomgeving meer bedraagt dan twee keer de tiphoogte. 2. De afstand wordt gemeten van het midden van de voet van de windturbine: <ol style="list-style-type: none"> tot de gevel van een geluidgevoelig gebouw; voor nieuw te bouwen gebouwen: tot de locatie waar een gevel mag komen; of tot de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van een woonschip of woonwagen. 	<i>Artikelen 5.93 (afstandsnorm nieuwe windturbines) en 5.94 (uitzonderingen afstandsnorm nieuwe windturbines)</i> Sinds 30 juni 2021 gelden er geen landelijke milieunormen meer voor nieuwe windturbines als gevolg van de Delfzijl-uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State en het Nevele arrest. De landelijke overheid heeft nieuwe normen in voorbereiding en daarvoor ook concept-normen ter inzage gelegd. In de tussentijd mogen er project specifieke milieunormen worden vastgesteld als ze gebaseerd zijn op een “actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivatie”. Omdat de besluitvorming over de landelijke milieunormen uitbleef, hebben Provinciale Staten op 2 juli 2025 besloten een provinciale afstandsnorm van 2x de tiphoogte voor te bereiden en op te nemen in de Omgevingsverordening. Tevens is besloten dat wanneer landelijke milieunormen in werking treden, de provinciale afstandsnorm wordt ingetrokken. Een afstandsnorm is met name belangrijk als bescherming van omwonenden en de regulering van visuele impact. Grotere afstanden dragen bij aan het verminderen van de visuele dominantie van windturbines in het landschap. Bovendien zijn afstandsnormen eenvoudig te communiceren, zeer transparant en kunnen omwonenden zelf nagaan of aan een afstandsnorm wordt voldaan.

n.v.t. (artikel 5.94 is nieuw)

a.

Artikel 5.94 (uitzonderingen afstandsnorm nieuwe windturbines)

Artikel 5.93 is niet van toepassing als:

- a. de locatie voor een windturbine en het geluidsgevoelig gebouw op hetzelfde bedrijven- of industrieterrein of binnen een afstand van twee keer de tiphoogte van dezelfde grens van een bedrijven- of industrieterrein zijn gelegen;
- b. de locatie voor een windturbine en het geluidsgevoelig gebouw binnen een afstand van twee keer de tiphoogte van de rand van een rijksweg zijn gelegen;
- c. er sprake is van een geluidgevoelig gebouw binnen de afstand van twee keer de tiphoogte van de windturbine en dat gebouw een functionele binding heeft met de windturbine of op die locatie is toegelaten voor een duur van ten hoogste tien jaar; of
- d. er sprake is van vervanging van een bestaande windturbine.

In artikel 5.94 zijn de uitzonderingen voor de afstandsnorm benoemd. De afstandsnorm geldt niet op locaties op of rondom bedrijventerreinen of langs rijkswegen of als er sprake is van een erf-molen, molenaarswoning, vervanging van een bestaande windturbine, een tijdelijk geluidsgevoelig gebouw. Een laatste (overgangsrechtelijke) uitzondering staat in **artikel 9.7**: als een ontwerpbesluit voor de oprichting van een windturbine vóór 1 juli 2025 ter inzage is gelegd.

De uitzonderingssituaties in dit artikel zijn mede gebaseerd op het beter mogelijk maken van windturbines op plekken waar in het kader van o.a. local4local vraag en aanbod bij elkaar gebracht kunnen worden.

De uitzondering onder d geldt ook voor een heel windpark. Of een bestaand windpark op de huidige locatie vervangen kan worden door een nieuw windpark is uiteraard mede afhankelijk van andere normen (zoals die voor geluid en slagschaduw en of in het omgevingsplan de huidige functie voor die locatie niet wijzigt).

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
<p>Artikel 5.90b (participatie bij de aanleg van een zonnepark)</p> <p>1. Als een omgevingsplan de aanleg van een <u>zonnepark</u> in het <u>buitengebied</u> mogelijk maakt, besteedt de toelichting aandacht aan de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de procedurele en financiële participatie door omwonenden.</p> <p>2. In de toelichting wordt in ieder geval aangegeven:</p> <p>a. hoe en wanneer initiatiefnemer gewerkt heeft aan het verkrijgen van draagvlak bij de omwonenden;</p> <p>b. de mate waarin en de wijze waarop is gestreefd naar minimaal 50% financiële participatie door omwonenden en het resultaat daarvan.</p>	<p>Artikel 5.95 (participatie bij de aanleg van een wind- of zonnepark)</p> <p>1. Als een omgevingsplan de aanleg van een wind- of zonnepark in het <u>buitengebied</u> mogelijk maakt, besteedt de toelichting aandacht aan de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de procedurele en financiële participatie door omwonenden.</p> <p>2. In de toelichting wordt in ieder geval aangegeven:</p> <p>a. welke inspanningen initiatiefnemer heeft verricht om mede-eigendom ten aanzien van de voorgenomen installatie en de exploitatie daarvan te bevorderen;</p> <p>b. welk percentage mede-eigendom is overeengekomen; en</p> <p>c. voor zover minder dan 50 procent mede-eigendom is overeengekomen, wat de redenen daarvan zijn en of er andere vormen van financiële participatie zijn overeengekomen.</p>	<p><i>Artikel 5.95 (participatie bij de aanleg van een wind- of zonnepark)</i></p> <p>Financiële participatie en het overigens creëren van draagvlak voor de aanleg van een wind- of zonnepark betreft geen resultaatsverplichting maar een inspanningsverplichting.</p> <p>Bij amendement is in artikel 6.12, derde lid, van de Energiewet expliciet een bevoegdheidsgrondslag gecreëerd om in de omgevingsverordening “een motiveringsplicht te hanteren over het al dan niet voldoen aan het algemeen streven naar 50% lokaal eigendom bij installaties voor de opwek van hernieuwbare energie. (...) wie een installatie voor de opwek van hernieuwbare energie ontwikkelt, moet motiveren welke inspanningen zijn verricht om mede-eigenaarschap van de lokale omgeving te organiseren, tot hoeveel lokaal eigendom overeen is gekomen en, indien het overeengekomen percentage minder is dan 50%, waarom er niet minstens 50% lokaal eigendom is overeengekomen. De provincie (...) is niet bevoegd om planologische medewerking te weigeren op basis van het gemotiveerd afwijken van 50% lokaal eigendom.” (Bron: Kamerstukken II, 2023/24, 36 378, nr. 23).</p>

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
n.v.t. (artikel 5.96 is nieuw)	<p>Artikel 5.96 (kleinschalige energie-opwek voor eigen gebruik)</p> <p>1. Een omgevingsplan laat in het buitengebied een zonnepark tot en met een vermogen van 15 kilowattpiek alleen toe op een locatie met de functie wonen of een agrarisch bouwvlak.</p> <p>2. Een omgevingsplan laat een erfmolen met een maximale tiphoogte van 35 meter alleen toe binnen een agrarisch bouwvlak of een bouwvlak van een ander type bedrijf en als die erfmolen is voorzien van drie wieken.</p>	<p><i>Artikel 5.96 (kleinschalige energie-opwek voor eigen gebruik)</i> (geen toelichting)</p>
n.v.t. (artikel 5.97 is nieuw)	<p>Artikel 5.97 (stilstandverplichting bij erfmolens)</p> <p>1. Bij toepassing van artikel 5.96, tweede lid, bevat het omgevingsplan met het oog op de bescherming van vleermuizen bij een afstand tussen de erfmolen en bouwwerken, landschapselementen of groenstructuren:</p> <p>a. gelijk aan of groter dan 25 meter: een stilstandverplichting in de periode van 1 april tot 1 november tussen zonsondergang en zonsopkomst;</p> <p>b. kleiner dan 25 meter: een volledige stilstandverplichting in de periode van 1 mei tot 1 augustus.</p>	<p><i>Artikel 5.97 (standstilverplichting bij erfmolens)</i></p> <p>Lid 4: Agrarische erven en bedrijfsterreinen worden gebruikt door broedende of foeragerende vogels en foeragerende vleermuizen. Bij de plaatsing van een erfmolen is de kans op aanvaringslachtoffers bij vogels en vleermuizen substantieel. Daarom is een natuuronderzoek normaliter verplicht. Door het opnemen van voorwaarden ten aanzien van stilstandsperioden, wordt de kans op aanvaring fors verminderd, zodat een natuuronderzoek in die situatie niet nodig is. Het blijft in alle gevallen nodig om een omgevingsvergunning voor een flora en fauna activiteit aan te vragen.</p>

	2. Het omgevingsplan bepaalt dat de stilstandverplichting, bedoeld in het eerste lid, onder a, niet van toepassing is tijdens de volgende weersomstandigheden: a. bij avond- en nachttemperaturen lager dan 12 graden;b. bij windsnelheden op ashoogte hoger dan of gelijk aan 6 meter per seconde; ofc. bij regen boven een hoeveelheid van 3 millimeter per uur. 3. Bij toepassing van artikel 5.96, tweede lid, bevat het omgevingsplan met het oog op de bescherming van vogelsoorten een stilstandverplichting in de periode van 15 maart tot 15 september tussen zonsopkomst en zonsondergang. 4. Een stilstandverplichting kan achterwege blijven als met een ecologisch onderzoek is aangetoond dat die verplichting niet nodig is ter bescherming van vleermuizen of vogels.	

Huidige tekst	Gewijzigde tekst	Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting
n.v.t. (paragraaf 5.97 is nieuw)	Paragraaf 5.7.8 Netcongestie	
n.v.t. (artikel 5.98 is nieuw)	<p>Artikel 5.98 (oogmerk instructieregels netcongestie en toekomstig energiesysteem)</p> <p>1. Deze paragraaf is opgenomen met het oog op:</p> <p>a. het doelmatig gebruik van elektriciteit in relatie tot een evenwichtige toedeling van functies aan locaties ter vervulling van maatschappelijke behoeften;</p> <p>b. het bereiken van een energiebewuste inrichting en doelmatig gebruik van de fysieke leefomgeving;</p> <p>c. het bevorderen van een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in samenhang met het voorkomen en verminderen van netcongestie.</p> <p>2. Voor zover deze paragraaf van toepassing is op het produceren, transporteren, opslaan of leveren van elektriciteit zijn de regels niet gesteld met het oog op de energievoorziening.</p>	<p><i>Artikel 5.98 (oogmerk instructieregels netcongestie en toekomstig energiesysteem)</i></p> <p>In dit artikel wordt het oogmerk van de instructieregels in deze paragraaf aangegeven. Daarmee wordt tevens expliciet duidelijk gemaakt dat de instructieregels niet beogen om regels te stellen over het produceren, transporteren, opslaan of leveren van elektriciteit, maar gesteld zijn uit oogpunt van de provinciale taak voor gebiedsgerichte coördinatie als bedoeld in artikel 2.18, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet. Deze paragraaf eerbiedigt dus het verbod in artikel 6.12, eerste lid, van de Energiewet.</p> <p>Voor zover deze instructieregels raken aan bouwactiviteiten en het gebruik van bouwwerken, is niet beoogd om de daaromtrent gestelde regels in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) te doorkruisen. Deze instructieregels zijn niet gesteld met het oog op het waarborgen van de veiligheid, het beschermen van de gezondheid en bruikbaarheid en evenmin met het oog op duurzaamheid als bedoeld in (afdeling 4.4 van) het Bbl (energiezuinigheid).</p>
n.v.t. (artikel 5.99 is nieuw)	<p>Artikel 5.99 (oogmerk en toepassingsbereik instructieregel netbewuste woningbouw)</p> <p>1. Artikel 5.100 is gesteld met het oog op:</p> <p>a. het doelmatig en zuinig gebruik van elektriciteit tijdens piekmomenten door nieuwe woningbouw;</p> <p>b. een evenwichtige en toekomstbestendige woningvoorraad;</p>	<p><i>Artikel 5.99 (oogmerk en toepassingsbereik instructieregel netbewuste woningbouw)</i></p> <p>Het doel van dit artikel is om zo veel mogelijk woningbouwontwikkelingen mogelijk te maken door onnodige extra belasting van het elektriciteitsnetwerk tegen te gaan. De vraag naar stroom loopt steeds meer tegen de grenzen van het elektriciteitsnetwerk aan. Om overbelasting en uitval te voorkomen zullen netbeheerders in toenemende mate nieuwe aansluitingen op dat netwerk op een wachtrij moeten plaatsen. Het gevolg daarvan is dat de bouw van nieuwe woningen en andere maatschappelijke en economische ontwikkelingen</p>

	<p>c. het voorkomen of beperken van vertraging in de woningbouwopgave door netcongestie.</p> <p>2. Artikel 5.100 is van toepassing op nieuwe woningbouwactiviteiten die tot belasting van de elektriciteitsinfrastructuur leiden.</p>	<p>vertraging kunnen ondervinden of zelfs niet door kunnen gaan. Door grenzen te stellen aan behoefte aan transportcapaciteit tijdens piekmomenten van nieuwe woonwijken blijft er na realisatie meer capaciteit op het netwerk over voor andere ontwikkelingen. Zo kunnen binnen de beperkte ruimte op het elektriciteitsnetwerk meer van de maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen doorgaan, dan zonder deze regels. Door harde prestatienormen te stellen via een netbudget voor nieuwe woningbouw wordt tevens een gelijk speelveld en duidelijkheid gecreëerd voor alle woningbouw-ontwikkelaars.</p>
<p><i>n.v.t. (artikel 5.100 is nieuw)</i></p>	<p>Artikel 5.100 (instructieregel netbewuste woningbouw)</p> <p>1. Voor zover een omgevingsplan een nieuwe woningbouwontwikkeling toelaat, wordt:</p> <p>a. het netbudget voor netbewuste woningbouw, bedoeld in de bijlage Netbewuste woningbouw, in acht genomen;</p> <p>b. voor die woningbouwontwikkeling bepaald of een bodemenergiesysteem kan worden toegepast.</p> <p>2. Bij het beoordelen of een woningbouwontwikkeling aan het netbudget voldoet zijn de rekenregels in de bijlage Netbewuste woningbouw van toepassing.</p> <p>3. Het omgevingsplan kan het netbudget en de rekenregels niet aanvullen of versoepelen.</p>	<p><i>Artikel 5.100 (instructieregel netbewuste woningbouw)</i></p> <p>Gemeenten worden geïnstrueerd om in hun omgevingsplan de regels voor netbewuste woningbouw op te nemen. Daarbij hanteren ze de berekening voor het netbudget en de rekenregels uit bijlage Netbewuste woningbouw. Het is gemeenten niet toegestaan om andere regels te hanteren. Op die manier creëren we een gelijk speelveld en zo min mogelijk extra administratieve lasten voor de bouwende partijen. Door deze regels af te stemmen met andere provincies in FGU-verband (Flevoland, Gelderland, Utrecht) wordt het gelijke speelveld nog groter. Het is de projectontwikkelaar of initiatiefnemer natuurlijk toegestaan om tot een nog hoger niveau van netbewustheid te komen. Ook is het gemeenten niet verboden om via privaatrechtelijke weg tot aanvullende afspraken te komen. Met deze instructieregel wordt er een extra criterium toegevoegd aan het kunnen verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit voor woningbouw of, nadat de gemeente het omgevingsplan heeft geactualiseerd, een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Als de vergunningaanvraag niet voldoet aan het gestelde netbudget wordt er geen omgevingsvergunning afgegeven. Het netbudget is het maximale piekvermogen van alle woningen en de bijbehorende warmte installaties samen, bij een temperatuur van -10 graden Celsius, die vallen onder een vergunningaanvraag. In bijlage Netbewuste woningbouw, staat de te hanteren berekening om voor elke individuele vergunningaanvraag het</p>

		<p>betreffende netbudget te kunnen vaststellen. De regel gaat alleen over de woningen en de warmte installaties voor woningbouw en heeft geen gevolgen voor bijvoorbeeld bedrijven of laadpalen voor auto's.</p> <p>De vergunningaanvrager moet zelf onderbouwen dat het woningbouwplan aan het netbudget voldoet via concrete maatregelen op het vlak van gebouwtwerp en bouw- en installatietechniek. De aanvrager mag zelf kiezen welke maatregelen toegepast worden, om aan het netbudget te voldoen. Via voorgeschreven rekenregels wordt beoordeeld of deze maatregelen volstaan. Deze rekenregels staan ook in bijlage Netbewuste woningbouw, en kunnen, omdat ze uniform zijn, ook gebruikt worden tijdens de plan voorbereidingsfase. Het uitvoeren van deze maatregelen wordt vervolgens voorgeschreven als voorwaarde bij de vergunning. Het voldoen aan het netbudget heeft geen gevolg voor de eigenstandige beslissingsbevoegdheid van de netbeheerder bij verzoeken tot aansluiting op het netwerk.</p> <p>Gemeenten stellen vast waar op hun grondgebied het wel of niet mogelijk is om een bodemenergiesysteem voor woningbouw toe te passen. Die (on)mogelijkheid is namelijk van invloed op de hoogte van het netbudget van woningbouwprojecten. Aangezien de gemeente het bodem energieplan vaststelt is het logisch om deze beslissing op het lokale niveau te houden. Gemeenten moeten in hun besluit wel goed motiveren waarom locaties wel of niet geschikt zijn. Het toepassen van een bodemenergiesysteem wordt bij kleine projecten relatief duur. Daarom geldt een ondergrens van 15 woningen, de benadering van het aantal woningen waarvoor een grondboormachine in een volle werkweek het boorwerk kan uitvoeren.</p>
--	--	--

n.v.t. (bijlage bij artikel 5.100 is nieuw)

(in te voegen in Bijlage III bij Regels)

Bijlage Netbewuste woningbouw

Bijlage bij artikel 5.100

Begripsbepaling

gestapelde woning: woning die geheel of gedeeltelijk boven of onder een andere woning is gelegen;

grondgebonden woning: woning die rechtstreeks toegankelijk is op het straatniveau en waarvan een van de bouwlagen aansluit op het maaiveld en die niet geheel of gedeeltelijk boven of onder een andere woningen is gelegen;

netbudget: totale maximum piekbelasting op het elektriciteitsnet van alle woningen en gemeenschappelijke installaties die gebruikt worden voor het verwarmen van die woningen bij weersomstandigheden van -10 graden Celsius in het gehele project waarvoor een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit wordt aangevraagd;

prestatienorm: maximum piekbelasting op het elektriciteitsnet per vierkante meter gebruiksoppervlakte van woningen en van gemeenschappelijke installaties die gebruikt worden voor het verwarmen van die woningen bij een weersituatie van -10 graden Celsius.

Het netbudget

Het netbudget uit artikel 5.100, eerste lid, voor een woningbouwproject waar een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit (OPA) of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) voor wordt aangevraagd, wordt berekend door het aantal m² gebruiksoppervlakte (GBO) van het totaal aantal woningen te vermenigvuldigen met de prestatienorm per m² uit onderstaande tabel.

Prestatienorm netbewuste nieuwbouw	Woningentype	Bodem- energiesysteem
12 We/m ² GBO	Grondgebonden	Wel toepasbaar
13 We/m ² GBO	Gestapeld	Wel toepasbaar
13 We/m ² GBO	Grondgebonden	Niet toepasbaar
14 We/m ² GBO	Gestapeld	Niet toepasbaar

De prestatienorm is dus afhankelijk van twee factoren:
of de woning gestapeld is of grondgebonden; en
of er voor het warmtesysteem van de woning wel of niet gebruik gemaakt kan worden van een bodemenergiesysteem.

Voorbeeldberekening Netbudget

Voor een vergunningsaanvraag voor een woningbouwproject met 200 grondgebonden woningen (gemiddeld 120 m² GBO per woning) en 200 gestapelde woningen (gemiddeld 85 m² GBO per woning), waarbij een bodemenergiesysteem wel kan worden toegepast, geldt het volgende:

- grondgebonden woningen: 200 woningen x 120 m² GBO x 12 We/m² = 288 kW gelijktijdige netbelasting;
- gestapelde woningen: 200 woningen x 85 m² GBO x 13 We/m² = 221 kW gelijktijdige netbelasting.

Het netbudget voor het woningbouwproject is dan 288 kW + 221 kW = 509 kW

Het netbudget is de totale maximum piekbelasting op het elektriciteitsnet van alle woningen in het gehele project bij weersomstandigheden van -10 graden Celsius, inclusief gemeenschappelijke installaties die tot doel hebben om die woningen te verwarmen, zoals bijvoorbeeld een warmtenet of bodemenergiesysteem.

Toepassen netbudget

Gemeenten passen het netbudget toe bij de vergunningverlening voor een omgevingsplanactiviteit of buitenplanse omgevingsplanactiviteit voor een bouwactiviteit van woningbouwprojecten. De vergunningsaanvrager motiveert in de onderbouwing bij de vergunningaanvraag, met concrete maatregelen van gebouwontwerp, bouwtechnische aard en installatietechniek, hoe het woningbouwproject aan het netbudget voldoet. Daartoe hanteert de vergunningaanvrager de rekenregels uit artikel 5.100 en beoordeelt de gemeente de onderbouwing volgens dezelfde rekenregels. De voor de toepassing van de rekenregels benodigde informatie wordt verkregen uit de aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de bouwactiviteit van het woningbouwproject. De gemeente stelt het uitvoeren van de maatregelen waarop de motivatie berust als randvoorwaardelijke eis aan de vergunning voor de omgevingsplanactiviteit of buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Berekening Prestatienorm

De prestatienorm wordt vastgesteld in Watt aan elektrisch piekvermogen per vierkante meter gebruiksoppervlakte bij een weersituatie van -10 graden Celcius. De prestatienorm wordt berekend door de elektriciteitsvraag voor warmte en huishoudelijk gebruik bij elkaar op te tellen en te vermenigvuldigen met de gelijktijdigheidsfactor.

De elektriciteitsvraag voor warmte is gebaseerd op een weersituatie van -10 graden Celsius. De keuzes voor bouw- en installatietechniek leiden tot de hoogte van de elektriciteitsvraag voor warmte.

De elektriciteitsvraag voor huishoudelijk gebruik wordt vastgesteld op 6.7 Watt per vierkante meter voor grondgebonden woningen en 8.3 Watt per vierkante meter voor gestapelde woningen, op basis van ervaringsgetallen van de netbeheerders.

De gelijktijdigheidsfactor zorgt ervoor dat er rekening mee wordt gehouden dat de woningen in de woonwijken die op hetzelfde verdeelstation zijn aangesloten niet allemaal tegelijk op piekniveau elektriciteit gebruiken. Deze gelijktijdigheidsfactor is vastgesteld op 0.6 en is ook gebaseerd op ervaring van de netbeheerders. Hier mag bij de vergunningverlening niet van afgeweken worden.

- prestatienorm = $(E_w * G_f) + E_h$
- elektriciteitsvraag voor warmte (E_w) = $W_{th}/m^2 / COP$
- elektriciteitsvraag voor huishoudelijk gebruik (E_h) = 6.7 We/m² voor grondgebonden; 8.3 We/m² voor gestapeld.
- gelijktijdigheidsfactor (G_f) = 0.6
- W_{th}/m^2 = Warmtevraag per vierkante meter.
- COP = Coëfficiënt of Performance; hoe efficiënt elektriciteit wordt omgezet in warmte voor een warmtesysteem bij -10 °C.

Deze berekening ligt ten grondslag aan de hoogte van de vier prestatienormen waarop het netbudget wordt berekend.

Bodemenergiesysteem

De gemeente stelt gemotiveerd vast waar woningbouwprojecten wel of niet bodemenergiesystemen kunnen toepassen. Hierbij houdt de gemeente in ieder geval rekening met beschermingsgebieden voor het grondwater en bodemgesteldheid, zoals de grondsoort. De gemeente kan er bijvoorbeeld voor kiezen om in het bodemenergieplan te bepalen op welke locaties bodemenergiesystemen wel of niet kunnen worden toegepast.

	<p>Vergunningaanvragen met minder dan 15 woningen worden altijd beschouwd als niet toepasbaar voor een bodemenergiesysteem, vanwege kostenefficiëntie. Voor woningbouwprojecten van 15 woningen of meer is kostenefficiëntie nooit een overweging bij het bepalen of een bodemenergiesysteem toegepast kan worden.</p> <p>Het kunnen toepassen van een bodemenergiesysteem verplicht de vergunningaanvrager niet om zo'n systeem daadwerkelijk toe te passen maar heeft wel effect op de hoogte van de prestatienorm.</p>		
	<table border="0"> <tr> <td data-bbox="696 416 1357 1278"> <p>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor de gemeenten of delen daarvan die door één verdeelstation van elektriciteit worden voorzien en waarvoor netcongestie is aangekondigd, stellen de betrokken gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten in afstemming met de netbeheerder een regionaal programma op, waarin afspraken worden gemaakt over de prioritering van nieuwe projecten en andere ontwikkelingen met het oog op een duurzaam gebruik van de daarvoor benodigde en beschikbare netcapaciteit. 2. Het regionaal programma netbewust prioriteren bevat in ieder geval afspraken over de prioritering van ruimtelijke ontwikkelingen, gelet op: <ol style="list-style-type: none"> a. de maatschappelijke behoefte aan de desbetreffende ruimtelijke ontwikkelingen; en b. de voor die ruimtelijke ontwikkelingen beschikbare en benodigde netcapaciteit, gelet op de totale elektriciteitsvraag in de regio. 3. Een regionaal programma netbewust prioriteren wordt eenmaal in de vier jaar geactualiseerd en wordt voorts tussentijds geactualiseerd zodra </td> <td data-bbox="1357 416 2222 1278"> <p><i>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</i></p> <p>Een regionaal programma netbewust prioriteren is vooral nodig in tijden van (dreigende) netcongestie. Dit laat onverlet dat ook wanneer de netcongestie meevalt of door capaciteitsuitbreiding op het net is verholpen prioritering zinvol blijft, gelet op de stimulans die hiervan uitgaat op het ontwikkelen en realiseren van projecten met netbewuste aansluitingen. De inhoud van het programma netbewust prioriteren hoeft niet uit veel meer te bestaan dan een lijst met projecten en een daaraan op basis van relevante criteria – bijvoorbeeld: netbewuste bouw en gebruik – toegekende rangorde.</p> <p>De afstemming met de netbeheerder houdt in ieder geval in dat de netbeheerder de voor prioritering van maatschappelijke opgaven benodigde actuele informatie geeft over de beschikbare en op termijn beschikbaar komende netcapaciteit per verdeel- of onderstationsgebieden.</p> <p>Lid 1 Met ‘verdeelstation’ (of onderstation) wordt bedoeld een 150kV-station van netbeheerder Liander, waarop een regionaal elektriciteitsnet is aangesloten.</p> <p>Lid 3 Tot ‘gewijzigde omstandigheden’ behoort in ieder geval een gerealiseerde uitbreiding van de netcapaciteit op het onderhavige verdeel- of onderstation.</p> </td> </tr> </table>	<p>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor de gemeenten of delen daarvan die door één verdeelstation van elektriciteit worden voorzien en waarvoor netcongestie is aangekondigd, stellen de betrokken gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten in afstemming met de netbeheerder een regionaal programma op, waarin afspraken worden gemaakt over de prioritering van nieuwe projecten en andere ontwikkelingen met het oog op een duurzaam gebruik van de daarvoor benodigde en beschikbare netcapaciteit. 2. Het regionaal programma netbewust prioriteren bevat in ieder geval afspraken over de prioritering van ruimtelijke ontwikkelingen, gelet op: <ol style="list-style-type: none"> a. de maatschappelijke behoefte aan de desbetreffende ruimtelijke ontwikkelingen; en b. de voor die ruimtelijke ontwikkelingen beschikbare en benodigde netcapaciteit, gelet op de totale elektriciteitsvraag in de regio. 3. Een regionaal programma netbewust prioriteren wordt eenmaal in de vier jaar geactualiseerd en wordt voorts tussentijds geactualiseerd zodra 	<p><i>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</i></p> <p>Een regionaal programma netbewust prioriteren is vooral nodig in tijden van (dreigende) netcongestie. Dit laat onverlet dat ook wanneer de netcongestie meevalt of door capaciteitsuitbreiding op het net is verholpen prioritering zinvol blijft, gelet op de stimulans die hiervan uitgaat op het ontwikkelen en realiseren van projecten met netbewuste aansluitingen. De inhoud van het programma netbewust prioriteren hoeft niet uit veel meer te bestaan dan een lijst met projecten en een daaraan op basis van relevante criteria – bijvoorbeeld: netbewuste bouw en gebruik – toegekende rangorde.</p> <p>De afstemming met de netbeheerder houdt in ieder geval in dat de netbeheerder de voor prioritering van maatschappelijke opgaven benodigde actuele informatie geeft over de beschikbare en op termijn beschikbaar komende netcapaciteit per verdeel- of onderstationsgebieden.</p> <p>Lid 1 Met ‘verdeelstation’ (of onderstation) wordt bedoeld een 150kV-station van netbeheerder Liander, waarop een regionaal elektriciteitsnet is aangesloten.</p> <p>Lid 3 Tot ‘gewijzigde omstandigheden’ behoort in ieder geval een gerealiseerde uitbreiding van de netcapaciteit op het onderhavige verdeel- of onderstation.</p>
<p>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor de gemeenten of delen daarvan die door één verdeelstation van elektriciteit worden voorzien en waarvoor netcongestie is aangekondigd, stellen de betrokken gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten in afstemming met de netbeheerder een regionaal programma op, waarin afspraken worden gemaakt over de prioritering van nieuwe projecten en andere ontwikkelingen met het oog op een duurzaam gebruik van de daarvoor benodigde en beschikbare netcapaciteit. 2. Het regionaal programma netbewust prioriteren bevat in ieder geval afspraken over de prioritering van ruimtelijke ontwikkelingen, gelet op: <ol style="list-style-type: none"> a. de maatschappelijke behoefte aan de desbetreffende ruimtelijke ontwikkelingen; en b. de voor die ruimtelijke ontwikkelingen beschikbare en benodigde netcapaciteit, gelet op de totale elektriciteitsvraag in de regio. 3. Een regionaal programma netbewust prioriteren wordt eenmaal in de vier jaar geactualiseerd en wordt voorts tussentijds geactualiseerd zodra 	<p><i>Artikel 5.101 (regionaal programma netbewust prioriteren)</i></p> <p>Een regionaal programma netbewust prioriteren is vooral nodig in tijden van (dreigende) netcongestie. Dit laat onverlet dat ook wanneer de netcongestie meevalt of door capaciteitsuitbreiding op het net is verholpen prioritering zinvol blijft, gelet op de stimulans die hiervan uitgaat op het ontwikkelen en realiseren van projecten met netbewuste aansluitingen. De inhoud van het programma netbewust prioriteren hoeft niet uit veel meer te bestaan dan een lijst met projecten en een daaraan op basis van relevante criteria – bijvoorbeeld: netbewuste bouw en gebruik – toegekende rangorde.</p> <p>De afstemming met de netbeheerder houdt in ieder geval in dat de netbeheerder de voor prioritering van maatschappelijke opgaven benodigde actuele informatie geeft over de beschikbare en op termijn beschikbaar komende netcapaciteit per verdeel- of onderstationsgebieden.</p> <p>Lid 1 Met ‘verdeelstation’ (of onderstation) wordt bedoeld een 150kV-station van netbeheerder Liander, waarop een regionaal elektriciteitsnet is aangesloten.</p> <p>Lid 3 Tot ‘gewijzigde omstandigheden’ behoort in ieder geval een gerealiseerde uitbreiding van de netcapaciteit op het onderhavige verdeel- of onderstation.</p>		

	gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven.	
	<p>Artikel 5.102 (doorwerking regionaal programma in omgevingsplan)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een omgevingsplan laat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling alleen toe als aan die ontwikkeling prioriteit is toegekend in het regionaal programma netbewust prioriteren. 2. Als een nieuwe ontwikkeling niet past binnen het regionaal programma netbewust prioriteren, kan een omgevingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie van het programma die ontwikkeling toch toelaten als: <ol style="list-style-type: none"> a. de betrokken gemeentebesturen in die regio en de netbeheerder in de gelegenheid zijn gesteld een zienswijze daarover naar voren te brengen; en b. Gedeputeerde Staten met deze ontwikkeling instemmen. 	<p><i>Artikel 5.102 (doorwerking regionaal programma in omgevingsplan)</i></p> <p>De met dit artikel beoogde doorwerking van het regionale programma netbewust prioriteren naar het omgevingsplan en de verlening van omgevingsvergunningen wordt uitgesteld, totdat er een programma ligt. Vooralsnog wordt met het opstellen van een regionaal programma gestart in twee regio's (de voedingsgebieden van de verdeelstations Culemborg en Harderwijk). Gedeputeerde Staten bepalen het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel voor deze twee pilotregio's en (op een later moment) voor de overige regio's.</p>
<p>Artikel 6.19 (regionale programma's)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio de woonafspraken niet tijdig worden geactualiseerd of bij het opstellen van die afspraken onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in artikel 5.63, eerste lid, kunnen Gedeputeerde Staten de woonafspraken voor die regio wijzigen. 2. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio een regionaal programma werklocaties niet tijdig wordt geactualiseerd, of bij het opstellen van 	<p>Artikel 6.19 (regionale programma's)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio de woonafspraken niet tijdig worden geactualiseerd of bij het opstellen van die afspraken onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in artikel 5.63, eerste lid, kunnen Gedeputeerde Staten de woonafspraken voor die regio wijzigen. 2. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio een regionaal programma werklocaties niet tijdig wordt geactualiseerd, of bij het opstellen van het 	

het programma onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in [artikel 5.69](#), kunnen Gedeputeerde Staten het programma voor die regio wijzigen.

3. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio een regionaal programma energiestrategie niet tijdig wordt ~~opgesteld of~~ geactualiseerd, of bij het opstellen van het programma onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie of [artikel 5.87](#), kunnen Gedeputeerde Staten zelf het programma voor die regio wijzigen.

4. Gedeputeerde Staten maken van hun bevoegdheid alleen gebruik, nadat zij de bij het regionale programma betrokken bestuursorganen en, voor zover van toepassing, andere deelnemende partijen een redelijke termijn hebben gegeven om het programma alsnog op te stellen, te actualiseren of de kwaliteit daarvan te verbeteren.

programma onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in [artikel 5.69](#), kunnen Gedeputeerde Staten het programma voor die regio wijzigen.

3. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio een regionaal programma energiestrategie niet tijdig wordt ~~opgesteld of~~ geactualiseerd, of bij het opstellen van het programma onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie of [artikel 5.87](#), kunnen Gedeputeerde Staten zelf het programma voor die regio wijzigen.

4. Als naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in een regio een regionaal programma netbewust prioriteren niet tijdig wordt opgesteld of geactualiseerd, of bij het opstellen van het programma onvoldoende rekening is gehouden met de inhoudelijke eisen gesteld in [artikel 5.101](#), kunnen Gedeputeerde Staten zelf het programma voor die regio opstellen of wijzigen.

5. Gedeputeerde Staten maken van hun bevoegdheid alleen gebruik, nadat zij de bij het regionale programma betrokken bestuursorganen en, voor zover van toepassing, andere deelnemende partijen een redelijke termijn hebben gegeven om het programma alsnog op te stellen, te actualiseren of de kwaliteit daarvan te verbeteren.

7) Water en bodem:		
invoegen nieuwe paragraaf 7.2.8: Beoordelingsregel aanvraag omgevingsvergunning: bodemenergiesysteem		
<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
n.v.t. (paragraaf 7.2.8 is nieuw)	<i>Paragraaf 7.2.8 Beoordelingsregel aanvraag omgevingsvergunning: bodemenergiesysteem</i>	<i>Paragraaf 7.2.8 Beoordelingsregel aanvraag omgevingsvergunning: bodemenergiesysteem</i> Bodemenergiesystemen hebben thermische invloedsgebieden. Dit zijn relatief koude of warme zones in de bodem (inclusief grondwater), omdat het water in een buizenstelsel of het water dat in de grond wordt gebracht een andere temperatuur heeft dan de natuurlijke bodemtemperatuur. Bij bodemenergiesystemen in elkaars nabijheid bestaat het risico dat thermische invloedsgebieden elkaar overlappen (interferentie). Interferentie kan ongewenst zijn wanneer dit het energierendement van de betrokken bodemenergiesystemen vermindert (negatieve interferentie). Het risico op interferentie neemt toe als een groot aantal bodemenergiesystemen in een beperkt gebied wordt gerealiseerd. In gebieden waar een dergelijke druk op de (energieopslag)capaciteit van de bodem wordt voorzien, is het wenselijk dat regie wordt gevoerd om vraag naar en beschikbaarheid van ruimte voor bodemenergie op elkaar af te stemmen. Dit kan door het aanwijzen van een interferentiegebied en het opstellen van een masterplan bodemenergie.
n.v.t. (artikel 7.16b is nieuw)	Artikel 7.16b (masterplan bodemenergie) 1. Gedeputeerde Staten kunnen voor een interferentiegebied een masterplan bodemenergie vaststellen. 2. Het masterplan bodemenergie bevat ordeningsregels per type bodemenergiesysteem en geeft inzicht in: a. de verwachte vraag naar bodemenergie;	<i>Artikel 7.16b (masterplan bodemenergie)</i> Lid 1: Een interferentiegebied is een krachtens gemeentelijke verordening of omgevingsplan aangewezen gebied ter voorkoming van interferentie tussen bodemenergiesystemen onderling of anderszins ter bevordering van een doelmatig gebruik van bodemenergie. In een masterplan bodemenergie wordt voor een interferentiegebied een integrale gebiedsvisie gegeven op het gebruik van bodemenergie. Daarin wordt vooraf nagedacht over de ordening tussen de verschillende

	<p>b. de motivering van de gekozen ordening van de verschillende typen bodemenergiesystemen;</p> <p>c. de belangen die mogelijk invloed kunnen ondervinden van de installatie van bodemenergiesystemen in het plangebied; en</p> <p>d. de mogelijke hydrologische en thermische effecten van de uitvoering van het masterplan bodemenergie.</p> <p>3. Bij de beslissing op een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een bodemenergiesysteem wordt rekening gehouden met het door Gedeputeerde Staten vastgestelde masterplan bodemenergie.</p> <p>4. Een omgevingsvergunning voor een bodemenergiesysteem wordt geweigerd als het aangevraagde bodemenergiesysteem in strijd is met de ordeningsregels uit het masterplan bodemenergie.</p>	<p>bodemenergiesystemen waarvoor burgemeester en wethouders of Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn.</p> <p>Lid 2: Een masterplan bodemenergie wordt in beginsel opgesteld door de gemeente en is vormvrij. Omdat dit plan betrekking heeft op bodemenergiesystemen waarvoor burgemeester en wethouders of Gedeputeerde Staten bevoegd gezag voor vergunningverlening zijn, is een goede en vroegtijdige afstemming tussen gemeente en provincie belangrijk. In dit lid worden een aantal onderwerpen genoemd waarvan de provincie het belangrijk vindt dat daaraan in het masterplan bodemenergie voldoende aandacht is besteed. Bij de besluitvorming tot vaststelling van een masterplan bodemenergie zullen Gedeputeerde Staten deze onderwerpen betrekken. De uitwerking en het detailniveau van een masterplan hangen af van de fase van gebiedsontwikkeling waarin een bodemenergieplan wordt opgesteld. In een vroege fase is nog niet bekend welke energievragers zich binnen het plangebied gaan vestigen en is het dus nog niet mogelijk om het bodemenergieplan in detail uit te werken. De hydrologische en thermische effecten op de aanwezige belangen dienen wel zo concreet mogelijk te worden uitgewerkt. Het doel van een masterplan bodemenergie is om de bodem zo doelmatig mogelijk voor bodemenergie te gebruiken. Bij de keuze voor de ordening van bodemenergiesystemen wordt daarom de onderbouwing waarom met deze ordening de bodem het meest doelmatig wordt gebruikt van belang geacht. Bij vaststelling van het masterplan bodemenergie wordt beoordeeld of de voorgestelde ordening in het bodemenergieplan de capaciteit van de bodem maximaal benut en de bodem zo min mogelijk belast. Het is van belang om de ordening van bodemenergiesystemen zowel op kaart als in ordeningsregels vast te leggen. Waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen doubletsystemen, monobronnen, recirculatiesystemen, systemen waarvoor burgemeester en wethouders bevoegd gezag zijn en systemen waarvoor Gedeputeerde Staten bevoegd gezag zijn.</p>
--	---	--

		<p>Lid 3 en 4: In interferentiegebieden geldt in beginsel op grond van het omgevingsplan (de bruidsschat, artikel 22.260) een vergunningplicht voor gesloten systemen. In de regel zijn burgemeester en wethouders het bevoegd gezag voor omgevingsvergunningen voor gesloten bodemenergiesystemen. In uitzonderingsgevallen kunnen Gedeputeerde Staten bevoegd gezag zijn voor gesloten systemen, bijvoorbeeld wanneer die worden geïnstalleerd binnen complexe bedrijven waarvoor Gedeputeerde Staten zijn aangewezen als bevoegd gezag. Voor open bodemenergiesystemen is een omgevingsvergunning vereist waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn (artikel 5.1, tweede lid, onder b van de Omgevingswet juncto artikel 3.19, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving).</p>
--	--	--

8) Natuur:

Wijziging bescherming oude bosgroeiplaatsen

<i>Huidige tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst</i>	<i>Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting</i>
Artikel 7.27 (beoordelingsregel maatwerkvoorschrift herbeplanting op andere grond)	<p><i>(inlas nieuw derde lid:)</i></p> <p>3. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing bij een gevelde of tenietgegane houtopstand op een locatie waar een oude bosgroeiplaats ligt buiten Natura 2000-gebied en het Gelders natuurnetwerk als:</p> <ul style="list-style-type: none">a. in de toelichting bij het omgevingsplan wordt gemotiveerd dat maatschappelijke belangen deze locatiekeuze voor een functiewijziging rechtvaardigen; enb. wordt aangetoond dat:<ul style="list-style-type: none">i. de oude bosgroeiplaats niet actueel wordt gedomineerd door inheemse loofbomen;ii. de oude bosgroeiplaats niet groter is dan 1 hectare; eniii. de gevelde of tenietgegane houtopstand op die locatie ten hoogste 50 jaar oud is. <p>4. De herbeplanting op andere grond vindt plaats door: (etc.)</p>	<p>Lid 3: Dit lid bevat een uitzondering van het verbod om geen herbeplanting op andere grond toe te staan als er sprake is van het vellen of tenietgaan van een houtopstand op een oude bosgroeiplaats die voldoet aan de eisen uit lid 2, onderdeel g. Deze uitzondering is van toepassing als de oude bosgroeiplaats buiten Natura 2000 en Gelder natuurnetwerk ligt en wordt voldaan aan de voorwaarde dat de velling plaatsvindt of -vond ten behoeve van een functiewijziging op basis van een omgevingsplan waarin maatschappelijk belangen worden afgewogen en de drie cumulatieve eisen genoemd in onderdeel b.</p> <p>Met de voorwaarde om de maatschappelijke belangen in een omgevingsplan af te wegen, wordt gewaarborgd dat op gemeentelijk niveau deze relevante belangen worden betrokken bij de locatiekeuze en een ontwikkeling enkel doorgang kan vinden als de maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen. Onder dergelijke maatschappelijke belangen worden in ieder geval verstaan: drinkwatervoorziening, energietransitie, woningbouw, infrastructuur en ontwikkeling van de (lokale) economie. Met de formulering 'in ieder geval' wordt aangegeven dat deze opsomming van voorbeelden niet limitatief is. Aan onderdeel b, onder i, is voldaan als wordt aangetoond dat het bovenste aaneengesloten bladerdak van de oude bosgroeiplaats voor de afgelopen 10 jaar voor niet meer dan 50 procent uit inheemse loofbomen heeft bestaan. Aan onderdeel b, onder iii, is voldaan als wordt aangetoond dat het gedeelte dat is of wordt geveld ten hoogste 50 jaar oud is of was.</p>

9) Overgangsrecht: vervangen artikel 9.7		
Huidige tekst	Gewijzigde tekst	Gewijzigde tekst artikelsgewijze toelichting
<p>Artikel 9.7 (overgangsrecht aanleg zonnepark) Artikel 5.90 is niet van toepassing op een project voor de aanleg van een zonnepark, waarvan het participatietraject op 19 december 2023 al in een vergevorderd stadium was.</p>	<p>Artikel 9.7 (overgangsrecht afstandsnorm nieuwe windturbines) Artikel 5.93 is niet van toepassing op een project voor de aanleg van een windturbine, waarvan het ontwerpbesluit voor de planologische medewerking aan de locatie voor die windturbine vóór 1 juli 2025 ter inzage is gelegd.</p>	<p>Artikel 9.7 (overgangsrecht aanleg zonnepark) In de bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW) en Netbeheer Nederland (NBNL), zoals weergegeven in de Kamerbrief over aangescherpte voorkeursvolgorde zon van 26 oktober 2023, is afgesproken dat: 1. de aangescherpte voorkeursvolgorde zon juridisch in de provinciale omgevingsverordeningen wordt verankerd; en 2. dat daarbij rekening wordt gehouden met projecten of initiatieven, waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn om te voorkomen dat lopende lokale initiatieven stilvallen. De eerste afspraak heeft geresulteerd in de artikelen 5.90 – 5.90b, de tweede afspraak in dit overgangsrechtelijke artikel 9.7. In de Kamerbrief en de bijbehorende afspraken is niet nader aangegeven wanneer sprake is van een vergevorderd stadium van participatie. In algemene zin is dit ook lastig aan te geven, omdat participatie een vormvrij proces is en dus geen vaste stappen of wettelijk voorgeschreven stadia kent. De Omgevingswet schrijft alleen voor dat participatie moet plaatsvinden, niet hoe. Het bevoegd gezag (gemeente) en de initiatiefnemer kunnen het participatieproces naar eigen voorkeur invullen. Deze keuzevrijheid leidt ertoe dat dezelfde verrichte participatie inspanning, bijvoorbeeld het opstellen van een participatieplan, in de ene situatie wel een vergevorderd participatietraject vormt, maar in een andere situatie niet. Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de wijze waarop de inhoud van zo'n plan tot stand is gekomen: met of zonder voorafgaand intensief overleg met de gemeente e/o omwonenden, waarbij niet</p>

		<p>zozeer het aantal gesprekken of overlegmomenten bepalend is, maar vooral de concrete inhoud daarvan.</p> <p>Of een participatietraject zich in een vergevorderd stadium bevindt, zal dus van geval tot geval kunnen verschillen. Het is niet mogelijk om daarvoor één vast tijkpunt te noemen. Welke vorm van participatie bij een initiatief of project voor de aanleg van een zonnepark wordt gekozen, is afhankelijk van de initiatiefnemer, de omvang en locatie van het initiatief en het gemeentelijke participatiebeleid. Bij een zonnepark op een afgelegen locatie in een dunbevolkt deel van het buitengebied kan wellicht qua participatie worden volstaan met het mondeling of schriftelijk informeren van de enkele 'direct omwonende', terwijl in een dichter bevolkt gebied de aankondiging van het initiatief met een flyer of een informatieavond hooguit de eerste stap is van een uitgebreider participatieproces met de omgeving.</p> <p>De initiatiefnemer zal moeten aantonen welke participatiestappen uiterlijk op 19 december 2023 (de datum waarop Gedeputeerde Staten de Statenbrief met de Gelderse interpretatie van de bestuurlijke afspraken hebben vastgesteld) zijn gezet.</p> <p>De beoordeling of die stappen kunnen worden aangemerkt als 'een vergevorderd stadium' is aan de gemeente als bevoegd gezag voor de aanleg van zonneparken. De provincie zal bij een buitenplans initiatief dit gemeentelijke oordeel terughoudend toetsen.</p> <p>Van een vergevorderd stadium van participatie is overigens alleen sprake als het bevoegd gezag ook risico loopt op een schadeclaim wegens het stopzetten van een vergevorderd proces voor een zonnepark project op landbouwgrond.</p>
--	--	---